

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet och till lagar om ändring av 249 och 303 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och 1 § i lagen om verkställighet av böter

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en ny lag om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet. I propositionen föreslås nationella bestämmelser som kompletterar Europeiska unionens så kallade gigabitinfrastrukturförordning. Syftet med förordningen är att underlätta utbyggnaden av nät med mycket hög kapacitet genom att främja gemensam användning av befintlig fysisk infrastruktur och möjliggöra effektivare utbyggnad av ny fysisk infrastruktur, så att nät med mycket hög kapacitet kan byggas ut snabbare och till lägre kostnader.

Genom EU:s gigabitinfrastrukturförordning upphävs sambyggnadsdirektivet. På nationell nivå har sambyggnadsdirektivet genomförts genom sambyggnadslagen. För att förenhetliga lagstiftningen föreslås det att sambyggnadslagen upphävs. Det föreslås att den lagen ersätts med en ny lag om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet.

I lagen föreslås bestämmelser om bland annat tillträde till fysisk infrastruktur, samordning av bygg- och anläggningsprojekt, förfarandet för beviljande av tillstånd och ledningsrätter och om fastigheters fysiska infrastruktur.

I denna proposition föreslås det även att lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och lagen om verkställighet av böter ändras.

Lagen om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet och lagen om ändring av 249 och 303 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avses träda i kraft den 12 november 2025 och lagen om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter den 1 januari 2026.

SISÄLLYS

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 EU-förordningens syften och huvudsakliga innehåll	6
2.1 Målsättning	6
2.2 Huvudsakligt innehåll	6
2.3 Nationellt handlingsutrymme	11
2.4 Delegerade befogenheter och genomförandebefogenheter	16
3 Nuläge och bedömning av nuläget	16
4 Förslagen och deras konsekvenser	18
4.1 De viktigaste förslagen	18
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	19
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	19
4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	19
4.2.3 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna	20
4.2.4 Övriga konsekvenser för människor	22
5 Alternativa handlingsvägar.....	23
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	24
5.2 Planerade och genomförda metoder i andra medlemsstater	26
6 Remissvar	27
7 Specialmotivering.....	35
7.1 Lag om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet.....	35
7.2 Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	45
7.3 Lagen om verkställighet av böter	46
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	46
9 Ikraftträdande	47
10 Verkställighet och uppföljning.....	47
11 Samband med andra propositioner	47
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	48
LAGFÖRSLAG.....	52
1. Lag om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet.....	52
2. Lag om ändring av 249 och 303 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	58
3. Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter	60
BILAGA	62
PARALLELLTEXT	62
2. Lag om ändring av 249 och 303 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	62
3. Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter	66

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Bakgrunden till regeringens proposition utgörs av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1309 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av gigabitnät för elektronisk kommunikation, om ändring av förordning (EU) 2015/2120 och om upphävande av direktiv 2014/61/EU, nedan *gigabitinfrastrukturförordningen*, som förutsätter kompletterande reglering. Direktiv 2014/61/EU om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, nedan *sambyggnadsdirektivet*, som upphävs genom gigabitinfrastrukturförordningen, har i Finland för egen del genomförts genom lagen om sambyggnad och samutnyttjande av nätinфраstruktur (276/2016), nedan *sambyggnadslagen*. Gigabitinfrastrukturförordningen trädde i kraft den 29 april 2024 och tillämpningen av den börjar i regel den 12 november 2025. Artikel 5.6 och artikel 11.6 i rättsakten tillämpas redan från och med den 11 maj 2024. Artikel 10.1, 10.2 och 10.3 i rättsakten tillämpas från och med den 12 februari 2026 och artikel 3.4, artikel 6.1, artikel 7.2 och 7.3 samt artikel 12.1, 12.2 och 12.4 från och med den 12 maj 2026. Gigabitinfrastrukturförordningen utgör rätt som ska tillämpas i oförändrad form i medlemsstaterna.

Europeiska unionens mål är en digital ekonomi som producerar hållbara ekonomiska och sociala fördelar överallt i Europa oberoende av det geografiska läget. Den snabba teknologiska utvecklingen, tillväxten i bredbandstrafiken och den tilltagande efterfrågan på avancerade förbindelser med mycket hög hastighet har tilltagit ytterligare, och tillgång på förbindelser med en hastighet på 30 Mbit/s räcker inte längre för att tillmötesgå kraven i framtiden. På grund av detta fastställde unionen genom Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2022/2481 ett uppdaterat mål för år 2030, enligt vilket alla europeiska privata hushåll ska ha gigabitförbindelser och att alla befolkade områden täcks av nästa generations trådlösa höghastighetsnät med en prestanda som minst motsvarar 5G.

Syftet med reformen av lagstiftningen, det vill säga gigabitinfrastrukturförordningen, är att underlätta utbyggnaden av nät med mycket hög kapacitet (very high capacity networks, nedan *VHCN-nät*) enligt definitionen i artikel 2 andra stycket i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1972. Målet är för det första att främja samutnyttjande av den existerande fysiska infrastrukturen och för det andra att effektivisera införandet av ny fysisk infrastruktur så att VHCN-nät kan tas i bruk snabbare och med lägre kostnader. Ett ytterligare mål är att underlätta de administrativa förfarandena i anknytning till bygglov.

Utöver det nationella genomförandet av gigabitinfrastrukturförordningen föreslås det i lagförslaget att bestämmelserna om den så kallade positionsutredningstjänsten som Transport- och kommunikationsverket har utvecklat utifrån sambyggnadslagen förblir i kraft, så att tjänsten kan utvecklas och användas även framöver.

1.2 Beredning

Beredningen av EU-rättsakten

Europeiska kommissionen gav den 23 mars 2023 ett förslag till förordning av Europaparlamentet och rådet (COM(2023) 94 final) om metoder för att minska de kostnader

som orsakas av installation av elektroniska nät på en gigabit. EU:s mål är att alla har anslutningar på 1 Gbit/s före år 2030 och förslaget till förordning syftar till att främja att detta mål uppnås. Förordningen är av minimiharmoniserande karaktär, varför medlemsstaterna kan utfärda bestämmelser om striktare och mer detaljerade krav än i förordningen.

Innan kommissionen gav förslaget till förordning gjorde den en konsekvensbedömning (WK 3569/2023 INIT), som behandlades i rådets arbetsgrupp för telekommunikation den 14 mars 2023. I konsekvensbedömningen presenterades fyra olika genomförandealternativ och deras kostnader och fördelar bedömdes. Det alternativ som kommissionen rekommenderar syftar till att utöka och stärka åtgärderna i förhållande till sambyggnadsdirektivet så att minimiharmoniseringen för åtgärderna förbättras.

I konsekvensbedömningen fanns det ett behov av att ytterligare tydliggöra i synnerhet förordningens ekonomiska konsekvenser för såväl medlemsstaterna som även andra aktörer, som till exempel byggföretag och tillståndsmyndigheter. Konsekvensbedömningen kan i viss mån anses vara bristfällig i fråga om förordningsförslagets proportionalitet.

Beredningen av förslaget till förordning inleddes i rådets arbetsgrupp för telekommunikation i mars 2023. Finland agerade enligt statsrådets U-skrivelse U 2/2023 rd vid förhandlingarna. I statsrådets ståndpunkt ansågs förordningsförslagets mål vara bra och värda att understödja, men de föreslagna tidsfristerna för tillståndsärenden ansågs vara utmanande. Man förhöll sig med reservation till det så kallade tysta godkännandet och ansåg att tidsplanen för förordningens ikraftträdande var ambitiös.

På det nationella planet hölls ett samråd för intressenter den 22 mars 2023 och företrädare för över 100 intressenter var närvarande. Vid evenemanget framlyftes i synnerhet operatörernas önskemål om att tillståndsförfarandena harmoniseras och smidiggörs, så att byggandet av näten påskyndas. Till exempel Kommunförbundet ansåg dock att de tidsfrister som anges i förordningen och förfarandet för tyst godkännande var utmanande. Man diskuterade även definitionerna och önskade till exempel att termerna ledningsrätter (rights of way) och VHCN preciseras. Dessutom fördes en diskussion om placeringen av näten och om utökat utnyttjande av redan existerande infrastruktur, såsom lyktstolpar och offentliga byggnader.

Tre politiska trilogförhandlingar hölls om gigabitinfrastrukturförordningen: den 5 december 2023, den 25 januari 2024 och den 5 februari 2024. I den tredje trilogförhandlingen kom rådet och parlamentet överens om förordningen på det politiska planet.

Nedan beskrivs i korthet vissa centrala ärenden som gäller innehållet i den överenskommelse som nåddes vid trilogerna. Allmänt kan det konstateras att flera av Finlands förhandlingsmål uppnåts åtminstone på nöjaktigt sätt i kompromisstexten.

Efterlevnad av tidsfristerna för tillståndsförfarandena

Kommissionens ursprungliga förordningsförslag innehöll en bestämmelse om tyst godkännande, med ett mål om att smidiggöra tillståndsförfarandena (tacit approval). Med tyst godkännande avses att om en myndighet inte avgör ett tillståndsärende inom tidsfristen, anses det att ett tillstånd har beviljats.

I behandlingsskedet väckte bestämmelsen en livlig diskussion. På samma sätt som många andra medlemsstater ansåg Finland att detta förfarande inte är typiskt för dess rättssystem. Telekommunikationsföretagen ansåg att tyst godkännande var ett förslag som var värt att understödja och som gör tillståndsförfarandena smidigare.

I den godkända texten ingår tyst godkännande i förordningen, men två alternativa förfarandesätt har föreskrivits för det. Alternativen för tyst godkännande är en möjlighet för den som ansöker om tillstånd att ansöka om ersättning för olägenheter på grund av dröjsmål i tillståndsförfarandet och en möjlighet att överklaga till domstol eller tillståndsmyndigheten. Oberoende av vilket avvikelseförfarande som tillämpas, ska ett medlingsförfarande användas mellan sökanden och myndigheten, där man utbyter uppgifter om det projekt som är föremål för tillståndsansökan och strävar efter att främja behandlingen av tillståndsärendet.

”Fiberfärdig”-märkningen

I kommissionens ursprungliga förordningsförslag föreslogs ett certifieringssystem, med vilket det är möjligt att visa att de tekniska kraven på en byggnad är uppfyllda i fråga om fiberledningarna inne i byggnaden och den fysiska infrastrukturen. Byggnader som uppfyller kraven kan få en ”fiberfärdig”-märkning (fibre ready label).

Finland ansåg inte att en ”fiberfärdig”-märkning ger något stort mervärde, utan ansåg snarare att det kan vara besvärligt att övervaka den. Som ett slutresultat av förhandlingarna är märkningen frivillig. Medlemsstaterna ska dock säkerställa att fiberledningarna i fastigheterna överensstämmer med standarderna. Metoderna för att säkerställa detta omfattas av medlemsstaternas prövningsrätt, eftersom texten är av allmän karaktär.

Prissättningen av telefonsamtal inom EU

Parlamentet förde ett helt nytt element till förhandlingarna om förslaget till rättsakt genom att föreslå en ändring av rådets och parlamentets förordning (EU) 2015/2120 om åtgärder rörande en öppen internetanslutning och om ändring av direktiv 2002/22/EG om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster och förordning (EU) nr 531/2012 om roaming i allmänna mobilnät i unionen. Det föreslogs att regleringen om maximipriset på samtal och sms inom EU, vilken ingick i denna förordning och gällde fram till den 14 maj 2024, ersätts med en bestämmelse enligt vilken priset på samtal inom EU inte får vara högre än priset på ett samtal inom en EU-stat.

Prissättningen av telefonsamtal inom EU var inte en del av den ursprungliga gigabitinfrastrukturförordningen och det fanns inte tid att utarbeta någon U-skrivelse med anledning av tillägget. Finland fortsatte förhandlingarna utifrån de tidigare ståndpunkterna, det vill säga att Finland konstaterade att man inte konstaterat något särskilt behov av prisreglering för utrikessamtal inom EU. Teleoperatörerna har ansett att de ska kunna prissätta samtal inom EU på marknadsvillkor.

Slutresultatet av förhandlingarna var att regleringen bibehålls i oförändrad form och att tilläggspriset slopas i slutet av årtiondet, men innan dess genomför kommissionen en konsekvensbedömning. Pristaket på 19 cent för samtal inom EU gäller således fram till år 2032. Företagen kan frivilligt debitera ett lägre belopp för samtalen. Till slut, före den 1 januari 2029, ska det inte förekomma prisskillnader mellan inrikessamtal och samtal inom EU.

Övergångstiden

Redan i U-skrivelsen förde Finland fram att den ursprungliga övergångstiden i förordningsförslaget (sex månader) är för ambitiös. Förordningsförslaget förutsätter systemutveckling och ändringar i den nationella lagen, varför en längre övergångstid ansågs vara behövlig.

I trilogerna beslöt man sig för att övergångstiden graderas. Den allmänna övergångstiden är 18 månader, men kraven på att utveckla en central informationspunkt och utöka uppgifterna i den centrala informationspunkten samt att digitalisera tillståndsförfarandet blir tillämpliga 24 månader efter att förordningen trätt i kraft.

Beredningen av regeringens proposition

Regeringens proposition har beretts vid kommunikationsministeriet. Under beredningen har samarbete förts bland annat med Transport- och kommunikationsverket, miljöministeriet, justitieministeriet, intressebevakningsorganisationen för IKT-sektorn Ficom ry och Kommunförbundet.

Därtill har en diskussion förts om frågor som gäller genomförandet med andra EU-medlemsstater, i synnerhet med de nordiska länderna.

Ett samråd enligt 11 § i kommunallagen har förts om regeringens proposition och ärendet har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning den 13 juni 2025. Som ett projekt som är separat i förhållande till regeringens proposition, men med anknytning till det nationella genomförandet av gigabitinfrastrukturförordningen, har Transport- och kommunikationsverket inlett ett projekt för att utveckla en central informationspunkt för att uppfylla kraven i gigabitinfrastrukturförordningen. Det centrala är att möjliggöra att tillståndsansökningar lämnas in elektroniskt.

Det beredningsunderlag som är centralt för projektet är offentligt tillgängligt på statsrådets Projektportal på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projekt> under koden LVM036:00/2024.

2 EU-förordningens syften och huvudsakliga innehåll

2.1 Målsättning

Syftet med gigabitinfrastrukturförordningen är att underlätta införandet av VHCN-nät. Målet är för det första att främja samutnyttjande av den existerande fysiska infrastrukturen och för det andra att effektivisera införandet av ny fysisk infrastruktur så att VHCN-nät kan tas i bruk snabbare och med lägre kostnader. Ett ytterligare mål är att underlätta de administrativa förfarandena i anknytning till bygglov. Som en helhet är förordningens mål att främja det mål som satts upp av Europaparlamentet och rådet, enligt vilket alla europeiska privata hushåll före år 2030 ska ha förbindelser på en gigabit och att alla befolkade områden täcks av trådlösa höghastighetsnät, vars prestanda motsvarar åtminstone prestandan i ett 5G-nät.

2.2 Huvudsakligt innehåll

Propositionens huvudsakliga innehåll kan delas in i fem huvudgrupper: tillträdet till fysisk infrastruktur, samordning av bygg- och anläggningsprojekt, förfarandet för att bevilja tillstånd och installationsrätter, den fysiska infrastrukturen på fastigheter samt horisontella delar.

Tillträdet till fysisk infrastruktur

Artikel 3 i gigabitinfrastrukturförordningen innehåller bestämmelser om tillträdet till befintlig fysisk infrastruktur. Enligt artikel 3.1 i förordningen ska nätoperatörer och offentliga organ som äger eller kontrollerar fysisk infrastruktur, på skriftlig begäran från en operatör, tillgodose varje

rimlig begäran om tillträde till dess fysiska infrastruktur enligt rättvisa och rimliga villkor, inbegripet pris, i syfte att bygga ut element av VHCN-nät för elektronisk kommunikation eller tillhörande faciliteter. Ovan nämnda offentliga organ ska tillmötesgå alla dylika rimliga begäranden utan icke-diskriminerande villkor och förutsättningar. Artikel 3.2 i förordningen innehåller därtill bestämmelser om att vissa juridiska personer som fastställts i förordningen ska förhandla med operatörerna i god tro om införande av element av VHCN-nät.

Artikel 3.4 i förordningen innehåller bestämmelser om omständigheter som nätoperatörer och offentliga organ vid behov ska beakta då de fastställer rättvisa och rimliga villkor för att bevilja tillträde. I förordningen uppräknas sådana omständigheter som är till exempel gällande avtal och kommersiella villkor, rättvisa möjligheter att återkräva kostnader, vilka den som gör tillträde orsakas av tillträdet till fysisk infrastruktur, eventuella extra kostnader i anknytning till underhåll och anpassning på grund av tillträde samt inverkan av en begäran om tillträde på affärsverksamhetsplanen för den som ger tillträde, inbegripet investeringar i den fysiska infrastruktur som är föremål för begäran om tillträde.

Artikel 3.5 i förordningen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för att nätoperatörer och offentliga organ som äger eller kontrollerar fysisk infrastruktur ska få vägra tillträde till specifik fysisk infrastruktur. Det är möjligt att vägra att tillmötesgå en begäran till exempel om den fysiska infrastruktur som är föremål för en begäran om tillträde tekniskt sätt inte lämpar sig för placering av VHCN-nät eller om det inte finns tillräckligt med utrymme för att placera sådana. Det är möjligt att vägra att tillmötesgå en begäran på grund av motiverade orsaker som gäller den allmänna säkerheten, den nationella säkerheten och folkhälsan och motiverade orsaker som gäller integriteten och säkerheten för vilket som helst nät, i synnerhet nationell kritisk infrastruktur. Övriga grunder för att vägra att tillmötesgå en begäran utgörs av en motiverad risk för att de planerade elektroniska kommunikationstjänsterna orsakar allvarliga störningar i tillhandahållandet av övriga tjänster i samma fysiska infrastruktur och att andra metoder som tillhandahålls av samma nätoperatör är tillgängliga för att få passivt tillträde i grossistledet till elektroniska kommunikationsnät.

I artikel 3.10 i förordningen föreskrivs att de offentliga organ som avses i förordningen inte kan tillämpa ovan nämnda punkter 1, 4 och 5 i artikel 3 på denna fysiska infrastruktur eller dessa kategorier av fysisk infrastruktur av skäl som rör arkitektoniskt, historiskt eller religiöst värde eller miljövärde eller av skäl som rör allmän säkerhet, försvar och folkhälsa. Medlemsstaterna eller, i förekommande fall, de regionala och lokala myndigheterna ska identifiera sådan fysisk infrastruktur eller sådana kategorier av fysisk infrastruktur på sina territorier på grundval av vederbörligen motiverade och proportionella skäl. Förteckningen över kategorier av fysisk infrastruktur och de kriterier som tillämpas för att identifiera dem ska göras tillgänglig via en central informationspunkt.

Artikel 4 i förordningen innehåller bestämmelser om öppenhet avseende fysisk infrastruktur. Enligt artikel 4.1 i förordningen ska en operatör ha rätt att på begäran få tillgång till minimiinformation om befintlig fysisk infrastruktur i elektroniskt format via en central informationspunkt. Sådan minimiinformation är georefererad lokalisering och rutt, typ och nuvarande användning av infrastrukturen samt kontaktpunkt. Enligt huvudregeln ska den begärda informationen göras tillgänglig enligt proportionella, icke-diskriminerande och öppet redovisade villkor inom tio arbetsdagar från den dag då begäran om tillgång till information har lagts fram. Tillgången till minimiinformation får dock begränsas eller vägras under förutsättning att det är nödvändigt för att säkerställa säkerheten i vissa byggnader som ägs eller kontrolleras av offentliga organ, nätsäkerheten och nätens integritet, den nationella säkerheten, säkerheten i nationell kritisk infrastruktur, folkhälsan eller den allmänna säkerheten, eller av skäl som rör konfidentialitet eller drifts- och affärshemligheter.

Enligt artikel 4.3 i förordningen ska nätoperatörer och offentliga organ göra ovan nämnda minimiinformation tillgänglig via en central informationspunkt och i elektroniskt format, och omgående göra alla uppdateringar av den informationen tillgängliga. Om nätoperatörerna eller de offentliga organen inte efterlever denna punkt får de behöriga myndigheterna begära att den information som saknas görs tillgänglig i elektroniskt format via en central informationspunkt inom tio arbetsdagar från dagen för mottagandet av en sådan begäran, utan att det påverkar medlemsstaternas möjlighet att ålägga nätoperatörer och offentliga organ som äger eller kontrollerar fysisk infrastruktur sanktioner för att de inte fullgör denna skyldighet.

Enligt artikel 4.5 i förordningen ska nätoperatörer och offentliga organ dessutom på särskild skriftlig begäran av en operatör tillgodose varje rimliga begäran om undersökning på plats av specifika element av deras fysiska infrastruktur. Vid sådana begäranden ska man precisera de element av den aktuella fysiska infrastrukturen, vilka införandet av element av VHCN-nät eller deras tillhörande faciliteter gäller. Utredningar på plats av specificerade element av fysisk infrastruktur ska tillåtas på proportionella, icke-diskriminerande och öppet redovisade villkor inom en månad från det att begäran tagits emot.

Enligt artikel 4.7 i förordningen ska ovan nämnda 1, 3 och 5 punkten i artikeln dock inte tillämpas, om fysisk infrastruktur inte är tekniskt lämplig för införande av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter eller om tillhandahållande av information är oproportionerlig på grundval av en kostnads-nyttoanalys som utförs av medlemsstaterna och ett samråd med berörda parter eller om den fysiska infrastrukturen inte omfattas av tillträdesskyldigheter i enlighet med artikel 3.10. I artikel 4.8 föreskrivs därtill att operatörer som får tillgång till information enligt denna artikel ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att konfidentialitet upprätthålls och drifts- och affärshemligheter skyddas.

Samordning av bygg- och anläggningsprojekt

Artikel 5 i gigabitinfrastrukturförordningen innehåller bestämmelser om samordning av bygg- och anläggningsprojekt. Enligt artikel 5.1 i förordningen ska offentliga organ som äger eller kontrollerar fysisk infrastruktur och nätoperatörer ha rätt att förhandla fram avtal om samordning av bygg- och anläggningsprojekt med operatörer i syfte att bygga ut element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter.

I artikel 5.2 i förordningen föreskrivs det att när offentliga organ som äger eller kontrollerar fysisk infrastruktur och nätoperatörer utför eller planerar att direkt eller indirekt utföra bygg- och anläggningsprojekt som helt eller delvis finansieras med offentliga medel, ska de tillgodose varje rimlig skriftlig begäran från operatörer om samordning av dessa bygg- och anläggningsprojekt på öppet redovisade och icke-diskriminerande villkor för utbyggnad av element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter. Artikel 5.2 i förordningen innehåller bestämmelser om villkoren för att ovan nämnda begäranden om samordning av bygg- och anläggningsprojekt ska tillgodoses. Artikel 5.4 i förordningen innehåller å sin sida bestämmelser om villkoren för att begäranden om samordning mellan företag ska kunna anses vara orimliga.

Artikel 6 i förordningen innehåller bestämmelser om samordning av bygg- och anläggningsprojekt. Enligt artikel 6.1 i förordningen ska varje nätoperatör och alla offentliga organ som äger eller kontrollerar fysisk infrastruktur via en central informationspunkt göra minimiinformationen tillgänglig i elektroniskt format. Sådan minimiinformation är georefererad lokalisering och typ av projekt, de element av den fysiska infrastrukturen som berörs, beräknat startdatum för projektet och projektets varaktighet, i förekommande fall, ett beräknat datum för inlämning av det slutliga projektet till de behöriga myndigheterna för

beviljande av tillstånd samt en kontaktpunkt. Enligt huvudregeln ska den begärda informationen göras tillgänglig enligt proportionella, icke-diskriminerande och öppet redovisade villkor inom tio arbetsdagar från dagen för mottagandet av begäran om tillgång till information. Tillgången till minimiinformation får dock begränsas eller vägras om det är nödvändigt för att säkerställa nätsäkerheten och nätens integritet, den nationella säkerheten, säkerheten i kritisk infrastruktur, folkhälsan eller den allmänna säkerheten, eller av skäl som rör konfidentialitet eller drifts- och affärshemligheter.

Tillståndsförfaranden och ledningsrätter

I artikel 7 i förordningen finns det bestämmelser om tillståndsförfaranden och ledningsrätter. Enligt artikel 7.1 i förordningen får de behöriga myndigheterna inte otillbörligt begränsa eller hindra utbyggnad av något element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter och medlemsstaterna ska göra sitt bästa för att underlätta att alla förfaranden som är tillämpliga för beviljande av tillstånd och ledningsrätter är enhetliga över hela det nationella territoriet. Enligt artikel 7.2 i förordningen ska de behöriga myndigheterna via en central informationspunkt i elektroniskt format tillgängliggöra all information om de villkor och förfaranden som gäller för beviljande av tillstånd och ledningsrätter, vilka beviljas genom administrativa förfaranden, inklusive all information om undantag från dessa.

Enligt artikel 7.3 i förordningen ska alla operatörer ha rätt att via en central informationspunkt i elektroniskt format lämna in ansökningar om alla nödvändiga tillstånd eller förnyelser av dessa eller ledningsrätter och få information om sin ansökans status. Enligt artikel 7.4 i förordningen får de behöriga myndigheterna, inom 15 arbetsdagar från mottagandet därav, avslå ansökningar om tillstånd för vilka den operatör som ansöker om tillstånd inte har gjort minimiinformationen tillgänglig via en central informationspunkt. Enligt artikel 7.5 i förordningen ska de behöriga myndigheterna bevilja eller avslå en ansökan om tillstånd, utom ledningsrätter, inom fyra månader från dagen för mottagandet av en fullständig tillståndsansökan. De behöriga myndigheterna ska inom 20 arbetsdagar från mottagandet av ansökan fastställa huruvida ansökan om tillstånd eller ledningsrätter är fullständig. De behöriga myndigheterna ska uppmana sökanden att lämna eventuell information som saknas inom den perioden. Artikel 7.5 i förordningen innehåller bestämmelser om villkoren för att förlänga tidsfristen i undantagsfall.

I punkt 6 i artikeln finns det bestämmelser om beviljande av ledningsrätter. Genom undantag från artikel 43.1 a i direktiv (EU) 2018/1972 ska de behöriga myndigheterna, om det utöver tillstånd krävs ledningsrätter på, till eller under offentlig eller, i tillämpliga fall, privat egendom, med ägarens förhandstillstånd eller i enlighet med nationell rätt, för utbyggnad av element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter, bevilja sådana ledningsrätter inom fyra månader eller den tidsfrist som fastställts enligt nationell rätt, beroende på vilken period som är kortast, från och med dagen för mottagandet av en fullständig ansökan, utom vid expropriation.

Enligt artikel 7.7 i förordningen får de behöriga myndigheterna förnya ett tillstånd som beviljats en operatör för bygg- och anläggningsprojekt som är nödvändiga för utbyggnaden av element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter om bygg- och anläggningsprojekten, av objektivet motiverade skäl, inte kunde påbörjas eller slutföras innan tillståndet löpte ut. Förnyelsen av tillståndet ska beviljas utan ytterligare förfarandekrav för operatörerna. I artikel 7.9 i förordningen föreskrivs dessutom att andra tillstånd än ledningsrätter som krävs för utbyggnad av element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter inte ska omfattas av några avgifter som går utöver de administrativa kostnaderna i enlighet med tillämpliga delar av artikel 16 i direktiv (EU) 2018/1972.

Artikel 8 i förordningen innehåller bestämmelser om avsaknad av ett beslut om tillståndsansökan. I punkt 1 i artikel 8 i förordningen föreskrivs det att om den behöriga myndigheten inte har fattat ett beslut inom tidsfristen, ska tillståndet anses vara beviljat när den tidsfristen löper ut. Detta tillämpas under förutsättning att tillståndsförfarandet inte gäller ledningsrätter. I förekommande fall ska en skriftlig bekräftelse på begäran fås. Medlemsstaterna ska dessutom säkerställa att alla tredje parter som påverkas har rätt att ingripa i det administrativa förfarandet och att överklaga beslutet om beviljandet av tillstånd. Artikel 8.2 i förordningen innehåller å sin sida bestämmelser om villkoren för att avvika från det aktuella förfarandet. Möjligheterna till avvikelse behandlas mer ingående i avsnitt 2.3.

Artikel 9 i förordningen innehåller bestämmelser om undantag från tillståndsförfarandet. I artikel 9.1 i förordningen uppräknas de bygg- och anläggningsprojekt på vilka tillståndsförfarandet enligt artikel 7 inte tillämpas, såvida ett sådant tillstånd inte krävs med stöd av andra unionsrättsakter. Sådana arbeten är reparations- och underhållsarbeten som har begränsad omfattning, begränsade tekniska uppgraderingar av befintliga projekt eller installationer och småskaliga bygg- och anläggningsprojekt som har begränsad omfattning och som krävs för utbyggnaden av VHCN-nät. Enligt punkt 2 i artikeln ska medlemsstaterna identifiera sådana typer av bygg- och anläggningsprojekt och offentliggöra informationen via en central informationspunkt.

Fysisk infrastruktur i byggnader

Artikel 10 i gigabitinfrastrukturförordningen innehåller bestämmelser om fysisk infrastruktur och fiberledningar. Enligt punkt 1 i artikeln ska alla nya byggnader och byggnader som genomgår större renoveringsarbeten för vilka ansökningar om bygglov har lämnats in efter den 12 februari 2026 vara utrustade med en fiberfärdig fysisk infrastruktur i byggnaden och fiberledningar i byggnaden, inklusive anslutningar fram till den fysiska punkt där slutanvändaren ansluter till det allmänna nätet. Enligt punkt 2 i artikeln ska alla nya flerfamiljshus eller flerfamiljshus som genomgår större renoveringsarbeten och för vilka ansökningar om bygglov har lämnats in efter den 12 februari 2026 vara utrustade med en accesspunkt.

Enligt punkt 4 i artikel 10 i förordningen ska medlemsstaterna senast den 12 november 2025 i samråd med berörda parter och på grundval av bästa branschpraxis, anta de relevanta standarder eller tekniska specifikationer som är nödvändiga för genomförandet av ovan nämnda skyldigheter. Enligt punkt 5 i artikeln ska medlemsstaterna säkerställa överensstämmelse med standarderna eller de tekniska specifikationerna. För att visa en sådan överensstämmelse ska medlemsstaterna fastställa förfaranden, vilket kan inbegripa inspektion på plats av byggnaderna eller av ett representativt urval av dem.

Enligt artikel 10.7 i förordningen ska de ovan nämnda skyldigheterna inte tillämpas på vissa kategorier av byggnader om efterlevnaden av dessa punkter är oproportionerlig när det gäller kostnader för enskilda eller gemensamma ägare på grundval av objektiva faktorer. Medlemsstaterna ska identifiera sådana kategorier av byggnader på grundval av vederbörligen motiverade och proportionella skäl. Enligt punkt 8 i artikeln ska medlemsstaterna, på grundval av vederbörligen underbyggda och proportionella skäl, fastställa vilka typer av byggnader, såsom särskilda kategorier av monument, historiska byggnader, militära byggnader och byggnader som används för nationella säkerhetsändamål, enligt definitionen i nationell rätt, som ska undantas från de nämnda skyldigheterna eller för vilka dessa skyldigheter ska tillämpas med lämpliga tekniska anpassningar. Information om sådana kategorier av byggnader ska offentliggöras via en central informationspunkt.

Artikel 11 i förordningen innehåller bestämmelser om tillträde till fysisk infrastruktur i byggnader. Enligt punkterna 1 och 2 i artikeln ska varje leverantör av allmänna elektroniska kommunikationsnät, utan att det påverkar äganderätt, ha rätt att bygga ut sitt nät på egen bekostnad fram till accesspunkten och ha rätt att få tillträde till befintlig fysisk infrastruktur i byggnader i syfte att bygga ut element av VHCN-nät om duplicering är tekniskt omöjlig eller ekonomiskt ineffektiv. Enligt punkt 3 i förordningen ska varje innehavare av en nyttjanderätt till accesspunkten och den fysiska infrastrukturen i byggnaden tillgodose alla rimliga skriftliga begäranden om tillträde till accesspunkten och den fysiska infrastrukturen i byggnaden från leverantörer av allmänna elektroniska kommunikationsnät på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor, inbegripet pris, när så är lämpligt.

I artikel 11.4 i förordningen föreskrivs det att om det inte finns någon tillgänglig fiberfärdig infrastruktur i en byggnad ska varje leverantör av allmänna elektroniska kommunikationsnät ha rätt att terminera sitt nät i abonnentens lokaler med hjälp av den befintliga fysiska infrastrukturen i byggnaden i den mån den är tillgänglig och det finns tillträde till den, under förutsättning att ägaren och/eller abonnenten ger sitt godkännande, i enlighet med nationell rätt, och om leverantören minimerar inverkan på tredje parters privata egendom.

Horisontella delar

Artikel 12 i gigabitinfrastrukturförordningen innehåller bestämmelser om digitalisering av de centrala informationspunkterna. Enligt den ska de centrala informationspunkterna tillhandahålla lämpliga digitala verktyg, till exempel i form av webbportaler, databaser, digitala plattformar eller digitala applikationer, för att göra det möjligt att online utöva alla rättigheter och fullgöra alla de skyldigheter som fastställs i förordningen. Artikel 13 i förordningen innehåller bestämmelser om tvistlösning. Enligt den har varje part, utan att det påverkar möjligheten att hänskjuta ett ärende till en domstol, rätt att hänskjuta tvister som gäller skyldigheterna i förordningen till det behöriga nationella tvistlösningsorganet. Ett beslut av tvistlösningsorganet är bindande och ska i regel fattas inom tidsfristen.

I artikel 14 i förordningen fastställs de behöriga organen. Artikel 15 i förordningen innehåller bestämmelser om sanktioner. Enligt den ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner för överträdelse av denna förordning eller av något av de bindande beslut som antagits av de behöriga organen och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Påföljderna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

2.3 Nationellt handlingsutrymme

Gigabitinfrastrukturförordningen har en karaktär av minimireglering. I förordningen fastställs minimikraven i regleringen, men medlemsstaterna kan behålla eller införa åtgärder eller mer detaljerade åtgärder som är förenliga med unionsrätten, om syftet med dessa är att främja samutnyttjande av den befintliga fysiska infrastrukturen eller möjliggöra effektivare införande av en ny fysisk infrastruktur. Med avvikelse från detta får medlemsstaterna dock inte behålla eller införa sådana åtgärder när det gäller artikel 3.5 första stycket a–e, artikel 3.7 och 3.10, artikel 4.7, artikel 5.2 andra stycket, artiklarna 5.5, 6.2, 10.7 och 10.8. Artikeln innehåller dessutom enskilda bestämmelser som innehåller nationellt handlingsutrymme i uttryckliga situationer.

Nedan behandlas de bestämmelser i förordningen vilka omfattas av nationellt handlingsutrymme.

Tillträdet till fysisk infrastruktur

Artikel 3 i förordningen innehåller bestämmelser om tillträdet till befintlig fysisk infrastruktur. I artikel 1 i förordningen finns det bestämmelser om skyldigheten för nätoperatörer och offentliga organ att tillmötesgå rimliga begäranden av operatörerna att införa element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter. I artikeln finns det nationellt handlingsutrymme till den del att medlemsstaterna kan precisera de detaljerade krav som anknyter till de administrativa aspekterna av en begäran enligt artikel 3.1.

I punkt 2 i artikeln finns det bestämmelser om skyldigheten för juridiska personer att då vissa förutsättningar är uppfyllda förhandla med operatörerna om tillträdet till mark där faciliteter planeras eller redan har installerats i syfte att bygga ut element av VHCN-nät. I punkt 2 i artikeln finns det nationellt handlingsutrymme till den del att medlemsstaterna kan ge anvisningar om villkoren och förutsättningarna, inklusive pris, för att göra det lättare att ingå sådana avtal.

Det finns i sin helhet nationellt handlingsutrymme i artikel 3.3 i förordningen. Enligt den får medlemsstaterna föreskriva att ägare av privata kommersiella byggnader som inte ägs eller kontrolleras av en nätoperatör, på skriftlig begäran av en operatör, ska tillgodose rimliga begäranden om tillträde till dessa byggnader, inbegripet deras tak, för att installera element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter på rättvisa och rimliga villkor och till ett pris som återspeglar marknadsvillkoren.

En i 3 punkten i artikeln avsedd aktör som ansöker om tillträde kan framföra en sådan begäran endast om samtliga följande villkor är uppfyllda: a) byggnaden är belägen i ett landsbygdsområde eller avlagset område enligt medlemsstaternas definition; b) det finns inte något tillgängligt VHCN-nät – fast eller mobilt – av samma typ som den som begär tillträde avser att bygga ut i det område för vilket begäran om tillträde görs och det finns ingen plan för att bygga ut ett sådant nät enligt den information som samlats in via den centrala informationspunkten och som är tillgänglig den dag då begäran görs; c) det finns inte någon fysisk infrastruktur i det område för vilket begäran om tillträde görs som ägs eller kontrolleras av nätoperatörer eller offentliga organ och som är tekniskt lämplig för att rymma element av VHCN-nät.

Medlemsstaterna kan dessutom utarbeta en förteckning över kategorier av kommersiella byggnader som av skäl som rör allmän säkerhet, försvar och folkhälsa får undantas från skyldigheten att tillgodose en sådan begäran om tillträde. Denna förteckning och de kriterier som ska tillämpas för att identifiera dessa kategorier ska offentliggöras via en central informationspunkt.

Det finns i sin helhet nationellt handlingsutrymme i artikel 3.3 i förordningen. Enligt den får medlemsstaterna föreskriva att nätoperatörer och offentliga organ som äger eller kontrollerar fysisk infrastruktur, om vissa förutsättningar är uppfyllda, får vägra tillträde till specifik fysisk infrastruktur, om det finns genomförbara alternativa metoder för icke-diskriminerande öppet aktivt tillträde i grossistledet till VHCN-nät som tillhandahålls av samma nätoperatör eller samma offentliga organ. Bestämmelsen tillämpas dock endast på medlemsstater där en likvärdig möjlighet till vägran tillämpas den 11 maj 2024 i enlighet med nationell rätt i överensstämmelse med unionsrätten. I Finland finns det inte någon motsvarande reglering, varför detta nationella handlingsutrymme inte tillämpas på Finland.

Artikel 3.8 i förordningen innehåller i sin helhet nationellt handlingsutrymme på så sätt att medlemsstaterna får inrätta eller utse ett organ för att samordna begäranden om tillträde till fysisk infrastruktur som ägs eller kontrolleras av offentliga organ, tillhandahålla juridisk och

teknisk rådgivning genom förhandlingar om tillträdesvillkor och underlätta tillhandahållandet av information via en central informationspunkt enligt artikel 12

Artikel 4 innehåller bestämmelser om öppenhet avseende fysisk infrastruktur. I punkt 1 i artikeln finns det bestämmelser om operatörernas rätt att få tillgång till minimiinformation om befintlig fysisk infrastruktur i elektroniskt format via en central informationspunkt. Punkt 2 i artikeln innehåller i sin helhet nationellt handlingsutrymme på så sätt att medlemsstaterna utöver den minimiinformation som anges i punkt 1 första stycket får kräva information om befintlig fysisk infrastruktur, såsom information om den fysiska infrastrukturens nyttjandegrad.

I artikel 4.3 i förordningen finns det bestämmelser om att nätoperatörer och offentliga organ ska göra åtminstone den minimiinformation som anges i punkt 1 tillgänglig via en central informationspunkt. Artikel 4.4 i förordningen innehåller i sin helhet nationellt handlingsutrymme på så sätt att medlemsstaterna under en övergångsperiod på kortast möjliga tid och högst tolv månader får undanta kommuner med färre än 3 500 invånare från den skyldighet som anges i punkt 3. När medlemsstaterna använder det nationella handlingsutrymmet ska de fastställa en färdplan med tidsfrister för att göra minimiinformation enligt punkt 1 tillgänglig via en central informationspunkt i elektroniskt format. Om det nationella handlingsutrymmet utnyttjas, ska dessa undantag och färdplaner offentliggöras via en central informationspunkt.

Artikel 4.5 i förordningen innehåller bestämmelser om att nätoperatörer och offentliga organ på särskild begäran av en operatör ska tillgodose varje specifik skriftlig begäran om undersökning på plats av specifika element av deras fysiska infrastruktur. I punkt 5 i artikeln föreskrivs det dessutom om de närmare informationskraven och villkoren för att tillåta undersökningar. I punkt 5 i artikeln finns det nationellt handlingsutrymme till den del att medlemsstaterna kan precisera de detaljerade krav som anknyter till de administrativa aspekterna av begärandena.

I fråga om öppenheten avseende fysisk infrastruktur finns det dessutom nationellt handlingsutrymme i artikel 4.6, enligt vilken medlemsstaterna, på grundval av vederbörligen motiverade och proportionella skäl, får identifiera den kritiska nationella infrastruktur enligt definitionen i nationell rätt eller delar av den som inte ska omfattas av de skyldigheter som fastställs i punkterna 1, 3 och 5.

Samordning av bygg- och anläggningsprojekt

Artikel 5 i förordningen innehåller bestämmelser om samordning av bygg- och anläggningsprojekt. I punkt 2 i artikeln föreskrivs det att när offentliga organ som äger eller kontrollerar fysisk infrastruktur och nätoperatörer utför eller planerar att direkt eller indirekt utföra bygg- och anläggningsprojekt som helt eller delvis finansieras med offentliga medel ska de tillgodose varje rimlig skriftlig begäran från operatörer om samordning av dessa bygg- och anläggningsprojekt för utbyggnad av element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter. Det finns nationellt handlingsutrymme i punkt 2 i artikeln på så sätt att medlemsstaterna kan precisera de detaljerade krav som anknyter till de administrativa aspekterna av begärandena.

Artikel 5.3 i förordningen innehåller nationellt handlingsutrymme i sin helhet på så sätt att medlemsstaterna kan utfärda bestämmelser om att en begäran om samordning av bygg- och anläggningsprojekt som ett företag som tillhandahåller eller som har auktorisation för att tillhandahålla allmänna elektroniska kommunikationsnät gör till ett företag som ägs eller kontrolleras av offentliga organ och som tillhandahåller eller som har auktorisation för att tillhandahålla allmänna elektroniska kommunikationsnät får anses vara orimlig om bygg- och anläggningsprojekten bidrar till utbyggnaden av VHCN-nät, förutsatt att dessa VHCN-nät är

belägna i landsbygdsområden eller avlägsna områden, att de ägs eller kontrolleras av offentliga organ och att de enbart drivs i grossistledet.

Artikel 5.5 i förordningen innehåller nationellt handlingsutrymme på så sätt att medlemsstaterna på grundval av vederbörligen motiverade och proportionella skäl, får fastställa vilka typer av bygg- och anläggningsprojekt som anses ha begränsad omfattning, till exempel i fråga om värde, storlek eller varaktighet, eller rör nationell kritisk infrastruktur och som kan undantas från skyldigheten att samordna bygg- och anläggningsprojekt i enlighet med punkt 2. Om handlingsutrymmet används, ska motiveringarna, grunderna och förutsättningarna i fråga om undantag som tillämpas på sådana typer av bygg- och anläggningsprojekt offentliggöras via en central informationspunkt. Medlemsstaterna får dessutom besluta att offentliga organ som äger eller kontrollerar fysisk infrastruktur och nätoperatörer inte ska tillämpa punkterna 2 och 4 på typer av bygg- och anläggningsprojekt som avser nationell kritisk infrastruktur eller av skäl som rör nationell säkerhet och som identifierats av medlemsstaterna i enlighet med första stycket i denna punkt.

I artikel 6.1 i förordningen föreskrivs det att för att möjliggöra förhandling av avtal om samordning av bygg- och anläggningsprojekt, ska varje nätoperatör och alla offentliga organ som äger eller kontrollerar fysisk infrastruktur via en central informationspunkt göra minimiinformationen tillgänglig i elektroniskt format. Artikel 6.2 i förordningen innehåller handlingsutrymme på så sätt att medlemsstaterna på grundval av vederbörligen motiverade och proportionella skäl, får fastställa vilka typer av bygg- och anläggningsprojekt som anses ha begränsad omfattning, till exempel i fråga om värde, storlek eller varaktighet, eller rör nationell kritisk infrastruktur samt de nödsituationer eller skäl som rör den nationella säkerheten som skulle motivera att de inte omfattas av skyldigheten att tillhandahålla minimiinformation i enlighet med punkt 1. Om handlingsutrymmet används, ska motiveringarna, grunderna och förutsättningarna i fråga om undantag som tillämpas på sådana typer av bygg- och anläggningsprojekt offentliggöras via en central informationspunkt. Medlemsstaterna får dessutom besluta att offentliga organ som äger eller kontrollerar fysisk infrastruktur och nätoperatörer inte ska tillämpa punkt 1 på typer av bygg- och anläggningsprojekt som avser nationell kritisk infrastruktur eller av skäl som rör nationell säkerhet och som identifierats av medlemsstaterna i enlighet med första stycket i denna punkt.

Tillståndsförfaranden och ledningsrätter

I artikel 7 i förordningen finns det bestämmelser om tillståndsförfaranden och ledningsrätter. I punkt 3 i artikeln föreskrivs det att alla operatörer ska ha rätt att via en central informationspunkt i elektroniskt format lämna in ansökningar om alla nödvändiga tillstånd eller förnyelser av dessa eller ledningsrätter och få information om sin ansökans status. I punkt 3 i artikeln finns det nationellt handlingsutrymme på så sätt att medlemsstaterna får definiera de detaljerade förfarandena för denna tillgång till information.

Artikel 7.8 i förordningen innehåller nationellt handlingsutrymme på så sätt att medlemsstaterna får bland annat kräva tillstånd för utbyggnad av element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter i byggnader eller platser av arkitektoniskt, historiskt, religiöst värde eller miljövärde som skyddas i enlighet med nationell lagstiftning eller när det är nödvändigt av skäl som rör den allmänna säkerheten eller säkerheten för kritisk infrastruktur eller av miljöskäl.

I artikel 7.12 i förordningen konstateras i fråga om det nationella handlingsutrymmet att artikel 7 inte påverkar medlemsstaternas möjlighet att införa ytterligare bestämmelser för behöriga myndigheter för att påskynda tillståndsförfarandet.

Artikel 8 i förordningen innehåller bestämmelser om avsaknad av ett beslut om tillståndsansökan. I punkt 1 i artikeln föreskrivs det att om den behöriga myndigheten inte fattar ett beslut inom den tillämpade tidsfristen enligt artikel 7.5, ska tillståndet anses vara beviljat när den tidsfristen löper ut. Det finns dock nationellt handlingsutrymme i punkt 2 i artikeln på så sätt att medlemsstaterna kan avvika från punkt 1, om minst ett av följande rättsmedel finns tillgängligt för tillståndsförfarandet i fråga: a) den operatör som har lidit skada till följd av den behöriga myndighetens bristande efterlevnad av den tillämpliga tidsfrist som fastställts i enlighet med artikel 7.5 har rätt att begära ersättning för skada i enlighet med nationell rätt; b) den operatör som har lidit skada till följd av den behöriga myndighetens bristande efterlevnad av den tillämpliga tidsfrist som fastställts i enlighet med artikel 7.5 har rätt att begära ersättning för skada i enlighet med nationell rätt.

I punkt 3 i artikeln preciseras det nationella handlingsutrymmet på så sätt att om medlemsstaterna inför någon av ovan nämnda undantag, ska den berörda medlemsstaten säkerställa att den behöriga myndigheten eller ett annat organ som den medlemsstaten har utsett, vid utgången av den tidsfrist som fastställts i enlighet med artikel 7.5 och utan att det påverkar operatörens rätt att omedelbart söka rättsmedel i enlighet med punkt 2 i den här artikeln, utan onödigt dröjsmål, på operatörens begäran eller på eget initiativ, ska bjuda in sökanden till ett möte för att underlätta antagandet av ett beslut om tillståndsansökan. Mötet ska sammankallas av den behöriga myndigheten senast två månader efter det att ansökan har lämnats in. Utan onödigt dröjsmål efter mötet ska den behöriga myndigheten lämna en skriftlig redogörelse för diskussionen, inbegripet de berörda parternas inställning, och indikera för operatören ett datum då ett beslut om tillståndsansökan ska fattas.

Artikel 9 i förordningen innehåller bestämmelser om undantag från tillståndsförfarandet. Artikelns 3 punkt innehåller i sin helhet nationellt handlingsutrymme på så sätt att de behöriga myndigheterna får kräva tillstånd för utbyggnad av element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter för fysisk infrastruktur eller vissa kategorier av fysisk infrastruktur som är skyddade av skäl som rör arkitektoniskt, historiskt eller religiöst värde eller miljövärde eller som av andra skäl är skyddade i enlighet med nationell rätt eller om det är nödvändigt av skäl som rör allmän säkerhet, försvar, säkerhet, miljö eller folkhälsa, eller för att skydda säkerheten i kritisk infrastruktur.

Artikel 9.4 i förordningen innehåller i sin helhet nationellt handlingsutrymme på så sätt att medlemsstaterna får kräva att operatörer som planerar att utföra sådana bygg- och anläggningsprojekt som omfattas av artikel 9 underrättar de behöriga myndigheterna om sin avsikt att inleda bygg- och anläggningsprojekten innan projekten inleds. Denna underrättelse får inte innebära mer än en förklaring från operatören om dennas avsikt att inleda bygg- och anläggningsprojekten och inlämnande av minimiinformation som krävs för att de behöriga myndigheterna ska kunna bedöma om dessa projekt omfattas av undantaget i punkt 3. Denna minimiinformation ska minst omfatta det datum då bygg- och anläggningsprojekten förväntas påbörjas, deras varaktighet, kontaktuppgifterna till den person som ansvarar för att utföra projekten och det område som berörs av projekten.

Fysisk infrastruktur i byggnader

Artikel 10 i förordningen innehåller bestämmelser om fysisk infrastruktur och fiberledningar. Det finns i sin helhet nationellt handlingsutrymme i punkt 6 i artikeln på så sätt att medlemsstaterna får besluta att införa märkningen ”fiberfärdig”, som byggnader som är utrustade i enlighet med artikel 10 ska ha rätt att få på frivillig basis och i enlighet med de förfaranden som fastställs av medlemsstaterna.

Artikel 11 i förordningen innehåller bestämmelser om tillträde till fysisk infrastruktur i byggnader. I punkt 3 i artikeln föreskrivs det att varje innehavare av en nyttjanderätt till accesspunkten och den fysiska infrastrukturen i byggnaden ska tillgodose alla rimliga skriftliga begäranden om tillträde till accesspunkten och den fysiska infrastrukturen i byggnaden från leverantörer av allmänna elektroniska kommunikationsnät på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor, inbegripet pris, när så är lämpligt. I punkt 3 i artikeln finns det nationellt handlingsutrymme till den del att medlemsstaterna kan precisera de detaljerade krav som anknyter till de administrativa aspekterna av en begäran.

Tvistlösning

Artikel 13 i förordningen innehåller bestämmelser om tvistlösning. I punkt 1 i artikeln finns det bestämmelser om situationer där var och en har rätt att hänskjuta en tvist för behandling till det behöriga nationella tvistlösningsorganet. Punkt 1 i artikeln innehåller nationellt handlingsutrymme till den del att medlemsstaterna får föreskriva att det behöriga nationella tvistlösningsorganet i händelse av tvister som avses i punkt 1 a och d, om den enhet från vilken operatören begärt tillträde samtidigt är den enhet som har rätt att bevilja ledningsrätt till den egendom på, i eller under vilken föremålet för begäran om tillträde är beläget, också får lösa tvisterna om ledningsrätten.

2.4 Delegerade befogenheter och genomförandebefogenheter

I gigabitinfrastrukturförordningen har inte delegerade befogenheter eller genomförandebefogenheter överförts till kommissionen. I artikel 13.3 i förordningen föreskrivs det dock att kommissionen, efter samråd med intressenter, de nationella tvistlösningsorganen och andra behöriga unionsorgan eller unionsbyråer inom de relevanta sektorerna, beroende på vad som är lämpligt, och med beaktande av väletablerade principer och de olikartade förhållandena i medlemsstaterna, i nära samarbete med Berec, får tillhandahålla vägledning om tillämpningen av artikel 3.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

Sambyggnadsdirektivet har genomförts genom den gällande sambyggnadslagen. Syftet med direktivet var att främja spridningen av snabba bredbandsförbindelser genom att öka möjligheterna för telekommunikationsföretagen att dra nytta av sådana delar av infrastrukturnät som ägs av andra vid sambyggande eller samutnyttjande. Sambyggnadslagens innehåll motsvarar delvis regleringen i gigabitinfrastrukturförordningen. Sambyggnadslagen innehåller bestämmelser om sambyggnad och samutnyttjande av kommunikationsnät och energi-, trafik- och vattentjänstnät. Lagen tillämpas endast om ett kommunikationsnät utgör part i den gemensamma verksamheten. Sambyggnadslagen innehåller därtill bestämmelser om inlämnade av uppgifter till den centrala informationspunkten.

I sambyggnadslagen finns det bestämmelser om samutnyttjande av fysisk infrastruktur, sambyggnad, den centrala informationspunkten och anordnande av verksamheten. Lagen innehåller dessutom bestämmelser om skyldigheten att lämna uppgifter och undantag från den. Sambyggnadslagen innehåller även bestämmelser om utredningar som ska göras på plats, övervakningen, tvistlösning och Transport- och kommunikationsverkets rätt att få information och rätt att meddela föreskrifter. Eftersom sambyggnadsdirektivet upphävs genom gigabitinfrastrukturförordningen, är det behövligt att upphäva sambyggnadslagen, som utfärdats för att genomföra direktivet. Gigabitinfrastrukturförordningen, som är direkt tillämplig

nationellt, reglerar i huvudsak samma ärenden, men delvis striktare än i sambyggnadsdirektivet och den nationella sambyggnadslagen.

Syftet med lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation är att främja utbudet och användningen av elektroniska kommunikationstjänster samt att säkerställa att kommunikationsnät och kommunikationstjänster på skäliga villkor är tillgängliga för alla i hela landet. I samband med genomförandet av sambyggnadsdirektivet gjordes följande ändringar i den.

I 111 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation finns det bestämmelser om nyttjanderätten till fastigheters och byggnaders interna nät. Redan tidigare i samband med genomförandet av sambyggnadsdirektivet gjordes ett tillägg i det nationella kravet, enligt vilket ett telekommunikationsföretag som fått nyttjanderätt har rätt att ansluta sitt allmänna kommunikationsnät till en fastighets eller byggnads interna nät.

Om en överenskommelse om tillträde inte har nåtts inom två månader från det att begäran om tillträde togs emot, kan parterna dessutom föra ärendet till Transport- och kommunikationsverket för avgörande. Transport- och kommunikationsverket ska avgöra ärendet inom två månader från det att ärendet blev anhängigt.

Ovan nämnda nationellt föreskrivna krav gäller tillträdet till ett internt kommunikationsnät på en fastighet eller i en byggnad. I gigabitinfrastrukturförordningen begränsas inte möjligheten att nationellt behålla åtgärder som inte omfattas av denna förordnings tillämpningsområde, varför det till denna del inte finns något behov av att ändra regleringen med anledning av gigabitinfrastrukturförordningen.

I 249 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation finns det bestämmelser om planering och byggande av fastigheters och byggnaders fysiska infrastruktur och interna nät.

Den som inleder ett byggprojekt ska dessutom sörja för att en ny fastighet eller byggnad utrustas med fysisk infrastruktur som stödjer snabba bredbandsförbindelser fram till accesspunkten för nätet. På samma gång ska ett internt kommunikationsnät som stödjer snabba bredbandsförbindelser på en fastighet eller i en byggnad byggas. Detsamma tillämpas även på sådana betydande totalrenoveringsprojekt i en fastighet eller en byggnad som omfattar strukturella ändringar, om det i fastigheten eller byggnaden inte finns ett internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser och det är byggnadstekniskt motiverat att bygga fysisk infrastruktur och ett internt kommunikationsnät i samband med projektet. Denna skyldighet som föreskrivits för att genomföra sambyggnadsdirektivet är överlappande med gigabitinfrastrukturförordningen och således finns det ett behov av att upphäva den.

Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation innehåller därtill bestämmelser om undantag till ovan nämnda skyldigheter och om Transport- och kommunikationsverkets bemyndigande att utfärda föreskrifter. Det finns ett behov av att ändra dessa bestämmelser så att de överensstämmer med regleringen i gigabitinfrastrukturförordningen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att en lag om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet utfärdas. Genom lagen kompletteras och preciseras EU:s gigabitinfrastrukturförordning, genom vilken sambyggnadsdirektivet upphävs. Gigabitinfrastrukturförordningens innehåll beskrivs mer ingående i avsnitt 2.2. På det nationella planet har sambyggnadsdirektivet genomförts genom sambyggnadslagen, som enligt förslaget upphävs genom den nya lagen. Gigabitinfrastrukturförordningen är direkt tillämplig reglering. Förordningen innehåller punkter som förutsätter nationellt genomförande eller som innehåller en möjlighet till nationella lösningar. Enligt förslaget utfärdas bestämmelser om dessa punkter i lagen om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet. Gigabitinfrastrukturförordningens punkter med nationellt handlingsutrymme beskrivs mer ingående ovan i avsnitt 2.3.

I lagen kompletteras regleringen om tillträdet till fysisk infrastruktur i artikel 3 i gigabitinfrastrukturförordningen. Skyldigheten till samutnyttjande tillämpas även på privata kommersiella byggnader, om de finns i ett landsbygdsområde där inget VHCN-nät av samma typ är tillgängligt och det inte finns någon fysisk infrastruktur som ägs av nätoperatörerna eller den offentliga sektorn och som tekniskt sett lämpar sig för placering av element av VHCN-nät. Den föreslagna regleringens förhållande till grundlagen beskrivs nedan i avsnitt 12.

I lagen kompletteras regleringen i artikel 4 i gigabitinfrastrukturförordningen om öppenhet för fysisk infrastruktur på så sätt att en övergångstid på högst tolv månader föreskrivs för små kommuner med färre än 3 500 invånare för att göra minimiinformationen tillgänglig i elektroniskt format via en central informationspunkt. Kravet på att anmäla minimiinformationen tillämpas inte på sådan fysisk infrastruktur eller sådana nät eller delar av dessa, vars äventyrande är ägnat åt att orsaka en betydande allmän fara eller försämring av den nationella säkerheten.

Skyldigheten att samordna bygg- och anläggningsprojekt enligt artikel 5.2 första stycket i gigabitinfrastrukturförordningen tillämpas även på andra bygg- och anläggningsprojekt än de som finansieras helt eller delvis med statliga medel. I lagen avgränsas samordningen av bygg- och anläggningsprojekt enligt punkterna 2 och 4 i artikeln på så sätt att sambyggande inte får tillämpas på sådana bygg- och anläggningsprojekt som hänför sig till kritisk infrastruktur. Det är inte behövligt att anmäla bygg- och anläggningsprojekt som gäller kritisk infrastruktur, nödsituationer eller den nationella säkerheten i elektroniskt format via en central informationspunkt.

I artikel 9 i gigabitinfrastrukturförordningen finns det bestämmelser om möjligheten att avgränsa sådana småskaliga bygg- och anläggningsprojekt som inte förutsätter tillståndsförfarande enligt artikel 7 i gigabitinfrastrukturförordningen. I lagen föreskrivs att reparations- och underhållsarbeten med små konsekvenser är sådana, men att operatörerna ska anmäla sådana till den behöriga myndigheten innan arbetena inleds.

Transport- och kommunikationsverket fungerar som tvistlösningsorgan. Transport- och kommunikationsverket övervakar efterlevnaden av gigabitinfrastrukturförordningen. Transport- och kommunikationsverket får rätt att meddela föreskrifter bland annat om de uppgifter som en operatör ska överlämna i samband med en begäran om tillträde till fysisk infrastruktur.

Den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten övervakar att den fysiska infrastrukturen och att fiberledningarna på fastigheten överensstämmer med kraven.

Transport- och kommunikationsverket kan påföra en påföljdsavgift för överträdelse och försummelse av skyldigheterna i gigabitinfrastrukturförordningen och den nationella lagstiftning som kompletterar den.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för företagen

I princip är konsekvenserna av lagen positiva för företagen inom telekommunikationsområdet.

Målet med den föreslagna nationella kompletterande lagstiftningen är att främja utbyggnaden av kommunikationsnät, vilket görs genom att underlätta samutnyttjande och sambyggande. I 4 § i lagen föreskrivs det att sambyggnadsskyldigheten tillämpas på andra bygg- och anläggningsprojekt än sådana som helt eller delvis finansieras med offentliga medel. Genom förslaget utvidgas förordningens tillämpningsområde och sambyggande fogas således till det, varvid kostnaderna för bygg- och anläggningsprojekt delas mellan de aktörer som deltar i projektet.

Målet med gigabitinfrastrukturförordningen är att tydliggöra och påskynda tillståndsförfarandena för bygg- och anläggningsprojekt och förordningen innehåller bestämmelser om det så kallade förfarandet för tyst godkännande. I artikel 8.1 i gigabitinfrastrukturförordningen föreskrivs det att om den behöriga myndigheten i ett tillståndsärende inte fattar något beslut inom den tillämpade tidsfristen enligt artikel 7.5, ska tillståndet anses vara beviljat när den tidsfristen löper ut. Det föreslås inte att någon avvikelse görs från detta förfarande för tyst godkännande på det nationella planet. Målet med förfarandet för tyst godkännande är att säkerställa att tidsfristerna iakttas i tillståndsärenden. Således kan företagen inleda byggarbeten i tid utan att de fördröjs på grund av ett utdraget tillståndsförfarande.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Lagen har konsekvenser för kommunernas verksamhet i fråga om inlämnade av uppgifter om nätinфраstruktur och beviljande av bygglov. Enligt artikel 4.1 i gigabitinfrastrukturförordningen ska kommunerna tillgängliggöra minimiinformation om fysisk infrastruktur i elektroniskt format via en central informationspunkt före den 12 maj 2026. Det föreslås att den nationella lagen dock innehåller bestämmelser om en förlängd tidsfrist på 12 månader för kommuner med färre än 3 500 invånare. Detta ger flexibilitet för mindre kommuner, som inte nödvändigtvis färdigt har minimiinformation om nätinфраstrukturen i elektroniskt format. Skyldigheten enligt förordningen att lämna in minimiinformation i elektroniskt format via en central informationspunkt sysselsätter dock alla kommuner.

I artikel 8.1 i gigabitinfrastrukturförordningen föreskrivs det att om den behöriga myndigheten inte fattar ett beslut inom den tillämpade tidsfristen enligt artikel 7.5, ska tillståndet anses vara beviljat när den tidsfristen löper ut. Beroende på kommunen och fallet kan avgörandet av tillståndsärende för närvarande ta från några dagar upp till ett år. Om förfarandet för tyst godkännande blir tillämpligt, innebär det att kommunerna ska avgöra ett tillståndsärende inom en tidsfrist på fyra månader, annars anses tillståndet ha beviljats då tidsfristen gått ut. Detta

sätter press på kommunerna att fatta beslutet i tid. Om det inte funnits tid att behandla en tillståndsansökan inom tidsfristen och arbetena inleds utan egentligt tillståndsbeslut, kan detta leda till utmaningar till exempel för trafikarrangemangen vid gatuarbeten och för fotgängarna.

Det finns bestämmelser om kravenligheten för interna nät i artikel 10.4 i gigabitinfrastrukturförordningen. Enligt lagförslaget utförs övervakningen av efterlevnaden av standarderna och de tekniska specifikationerna enligt punkt 5 i artikeln av den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten. Det handlar om dokumentationsövervakning, som enligt bygglagen (751/2023) görs i samband med den övriga övervakningen av ett tillståndspliktigt objekt. Propositionen bedöms i viss mån öka byggnadstillsynsmyndigheternas arbetsmängd. Konsekvensen är dock inte avsevärd, eftersom mätningarna och inspektionerna på plats sköts av den entreprenör som genomför den fysiska infrastrukturen och fiberledningarna på fastigheten.

Enligt lagförslaget fungerar Transport- och kommunikationsverket som tvistlösningsorgan enligt gigabitinfrastrukturförordningen. Det ansvarar även i enlighet med 10 § för den centrala informationspunktens uppgifter. Enligt paragrafens andra moment har det möjlighet att sköta uppgiften själv eller skaffa tjänsten från något annat statligt ämbetsverk eller från en extern tjänsteleverantör. Skötseln av uppgifterna i anknytning till den centrala informationspunkten orsakar ett behov av extra resurser i en omfattning av ett årsverke vid Transport- och kommunikationsverket. Enligt artikel 7.2 i gigabitinfrastrukturförordningen ska myndigheterna möjliggöra att ansökningar lämnas in via en central informationspunkt i elektroniskt format. Införandet av en elektronisk central tillståndstjänst enligt kraven i gigabitinfrastrukturförordningen förutsätter även åtgärder av tillståndsmyndigheterna. Inom förordningens tillämpningsområde finns det flera tillståndsmyndigheter, av vilka kommunerna är de viktigaste. Kommunerna ska säkerställa att de egna tillståndstjänsterna är kompatibla med den elektroniska centrala tillståndstjänsten. Samordningen orsakar extra kostnader för tillståndsmyndigheterna. Utvecklingen av den centrala elektroniska tillståndstjänsten befinner sig dock i den initiala fasen, varför kostnadskonsekvenserna inte ännu har preciserats.

Ingen separat finansiering har reserverats i statsbudgetpropositionen eller i planen för de offentliga finanserna för de statsfinansiella kostnader som orsakas av propositionen. De kostnader som orsakas av utvecklingen av den centrala informationspunkten täcks inom ramen för anslagen i momentet 31.01.02 Transport- och kommunikationsverkets omkostnader.

Förslaget om påföljdsavgift ökar i ringa utsträckning Rättsregistercentralens arbetsbörda och resursbehov. Detta beror på påföljdsavgiftsbeloppen som påförs och som är svåra att bedöma på förhand. Vid beredningen av propositionen har man utgått från en bedömning enligt vilken högst några tiotal försummelseavgifter påförs per år. Eftersom uppskattningarna om påföljdsavgifterna är just uppskattningar, kan samverkan av detta framgå i Rättsregistercentralens totala arbetsmängd med en viss fördröjning och det eventuella behovet av ytterligare resurser preciseras först senare.

4.2.3 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Ett uteblivet beslut om en tillståndsansökan

Propositionens förhållande till rättsskyddet enligt 21 § i grundlagen ska granskas med tanke på att propositionen inte innehåller något förslag om att nationellt avvika från regleringen om det så kallade förfarandet för tyst godkännande i 8.1 i gigabitinfrastrukturförordningen. Således blir

det tysta godkännandet tillämpligt, det vill säga att om den behöriga myndigheten inte avgör ett tillståndsärende inom tidsfristen enligt gigabitinfrastrukturförordningen, anses tillståndet ha beviljats då denna tidsfrist går ut. Till denna del bör det observeras att regleringen om tyst godkännande baserar sig direkt på gigabitinfrastrukturförordningen och att bestämmelser om detta inte utfärdas genom en nationell lag.

Enligt bestämmelsen om rättsskydd i 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt denna bestämmelse ska offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning dessutom tryggas genom lag.

Det automatiska förfarandet för godkännande som regleras i gigabitinfrastrukturförordningen är inte i allmän användning i det nationella förvaltningsförfarandet. Bestämmelsen ska i fråga om 21 § i grundlagen bedömas i synnerhet med tanke på användningen av rättsmedel. En förutsättning för att använda rättsmedel är att myndigheten gett ett beslut om avgörandet av ett förvaltningsärende. Förvaltningslagens 7 kap. innehåller bestämmelser om formen på ett myndighetsbeslut, dess innehåll, skyldigheten att motivera ett beslut och anvisningen om begäran om omprövning och rätten att överklaga.

Det är väsentligt att tillståndsprocessen resulterar i ett uttryckligt beslut för att det ska vara möjligt att beakta till exempel rätten enligt 21 § i grundlagen att få ett motiverat beslut och de i förvaltningslagen föreskrivna kraven på ett myndighetsbeslut.

Det kan dock anses att gigabitinfrastrukturförordningen förutsätter rätt att få en skriftlig bekräftelse av myndigheten på att ett tillstånd beviljats tyst även i förfarandet för tyst godkännande. En medlemsstat ska även säkerställa rätten att söka ändring. Till denna del kan förfarandet för tyst godkännande anses falla inom ramen för det grundläggande kravet i 21 § i grundlagen, vilket förutsätter rätt att få ett myndighetsbeslut och rätt att överföra ett myndighetsbeslut till domstolsbehandling. Föremålet för överklagan är ett positivt beslut för partens rättsställning där tillståndsansökan godkänns, varför motiveringar till beslutet framgår främst av motiveringarna till ansökan.

Bestämmelser om ett liknande förfarande för tyst godkännande ingår i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020), där det i 17 b § 1 mom. föreskrivs om situationer där ett tillstånd som avses i en ansökan om installation av solenergiutrustning ska anses vara beviljat, om den behöriga myndigheten inte inom en månad från bekräftelsen av ansökans fullständighet har lämnat svar på en sådan ansökan som avses i momentet. När ett sådant tillstånd anses vara beviljat, ska sökanden enligt momentet utan obefogat dröjsmål ges en handling av vilken det framgår att tillståndet anses vara beviljat. Bestämmelsen trädde i kraft den 18 augusti 2025. Bestämmelsen härrör också från unionsrätten och beror på det nationella genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor. I fråga om tillämpningen av förfarandet för tyst godkännande finns det inget nationellt handlingsutrymme i direktivet.¹

¹ RP 42/2025 rd, s. 30.

Direktivet medgav dock nationellt handlingsutrymme i fråga om solenergiutrustningens effektbelastning. Nationellt utnyttjades detta handlingsutrymme nästan i sin helhet så att förfarandet för tyst godkännande endast gäller ansökningar om installation av solenergiutrustning med en kapacitet på högst 11 kilowatt, medan direktivet gör det möjligt att sänka effektgränsen till 10,8 kilowatt. Bestämmelserna om förfarandet för tyst godkännande kompletterades också med nationella tilläggsbestämmelser om sökandens rätt att av den behöriga myndigheten få en handling av vilken det framgår att tillståndet har beviljats samt om delgivningsskyldigheten och möjligheten att söka ändring i fråga om denna handling. I lagens förarbeten beskrivs det hur det i praktiken i typfall inte krävs tillstånd för sådan utrustning som omfattas av tillämpningsområdet för förfarandet för tyst godkännande, och hur bestämmelserna således sällan blir tillämpliga.² Lagförslaget bedömdes inte i grundlagsutskottet under riksdagsbehandlingen.

Förfarandet för tyst godkännande kan också jämföras med 68 a § i bygglagen, där det i 1 mom. föreskrivs om byggnadstillsynsmyndighetens skyldighet att avgöra en ansökan om bygglov inom tre månader från det att ansökan om bygglov inklusive bilagor har anhängiggjorts och bilagorna möjliggör en behandling av ansökan. I 2 mom. i den paragrafen föreskrivs det att kommunen på eget initiativ ska återbetala 20 procent av bygglovsavgiften för varje månad som dröjsmålet varar, om inte dröjsmålet har orsakats av sökanden. På förfarandet tillämpas således den lagstadgade tidsfristen, som har skärpts genom en sänkning av tillstånds- och behandlingsavgiften. Bygglagens 68 a § trädde i kraft den 1 januari 2025.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis inte tagit ställning till förfarandet för tyst godkännande. De bestämmelser om förfarandet för tyst godkännande som berör denna proposition kommer från gigabitinfrastrukturförordningen, men i dem ingår nationellt handlingsutrymme. Eftersom förfarandet med tyst godkännande har betydelse med tanke på det rättsskydd som avses i 21 § i grundlagen, kan det därför vara behövt att få grundlagsutskottets utlåtande om regeringspropositionen.

4.2.4 Övriga konsekvenser för människor

Säkerhetskonsekvenser

I lagförslaget föreslås det att det handlingsutrymme som gigabitinfrastrukturförordningen ger möjlighet till används i fråga om de skyldigheter i förordningen som ska tillämpas på projekt som gäller den nationella säkerheten och den nationellt fastställda kritiska infrastrukturen. Enligt 2 mom. i 3 § i lagförslaget tillämpas skyldigheten att tillgängliggöra minimiinformation om fysisk infrastruktur i elektroniskt format via en central informationspunkt inte på kritisk infrastruktur. Likaså föreskrivs det i 2 mom. i 4 § att samordning av bygg- och anläggningsprojekt inte tillämpas på bygg- och anläggningsprojekt som gäller kritisk infrastruktur. Anmälningen av planerade bygg- och anläggningsprojekt till en central informationspunkt i enlighet med 5 § i lagförslaget tillämpas inte på bygg- och anläggningsprojekt som gäller kritisk infrastruktur. Dessa förslag bedöms vara nödvändiga för att skydda uppgifter som gäller den kritiska infrastrukturen.

²RP 42/2025 rd, s. 30.

Konsekvenser för informationssamhället

I 4 § i utkastet till lag föreslås det att skyldigheten att samordna bygg- och anläggningsprojekt utvidgas till att gälla även andra bygg- och anläggningsprojekt än de som finansieras med offentliga medel. Detta bibehåller nuläget i Finland. Sambyggande förebygger fel- och störningssituationer på grund av markbyggnad, då gatuarbetena centraliseras.

I Finland byggs kommunikationsnäten i huvudsak på marknadsvillkor. I synnerhet mobilnäten är synnerligen bra i Finland: enligt Transport- och kommunikationsverket Traficoms uppgifter var ett 4G-nät (100 Mbit/s) tillgängligt för 96 procent av de privata hushållen i slutet av september 2024. I fråga om fasta nät finns det större regionala skillnader, i slutet av september 2024 var en fiberoptisk anslutning tillgänglig för 68 procent av de privata hushållen. Under den senaste tiden har telekommunikationsföretagen gjort avsevärda investeringar i synnerhet i det fiberoptiska nätet. Investeringarna har riktat sig i synnerhet på större tätorter, som tidigare saknat tillgång till sådan. På den glesbefolkade landsbygden är fiberoptik dock tillgänglig för endast 45 procent av de privata hushållen.

I utkastet till lag föreslås det att operatörerna har rätt att få tillträde på rättvisa och rimliga villkor, inbegripet pris, till vissa privata kommersiella byggnader i glesbefolkade områden för att installera element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter. De kommersiella byggnaderna ska finnas i områden som klassificerats som glesbygd eller kärnlandsbygd enligt Finlands miljöcentrals definition samt lokala centra på landsbygden som omges av glesbygd eller kärnlandsbygd. Man bedömer att propositionen underlättar i synnerhet införandet av lokala trådlösa höghastighetsanslutningar i de mest avlägsna regionerna och följaktligen utjämnar den de regionala skillnaderna i tillgången på nät. Man bedömer att förslaget främjar boendet på landsbygden, eftersom fungerande kommunikationsnät ses som en förutsättning för boende. Installation av VHCN-nät i kommersiella byggnader bedöms inte vara till skada för användningen av butiksbyggnader, byggnader för inkvarteringsanläggningar och restaurangbyggnader vilka betraktas som kommersiella byggnader. Nedan i avsnitt 12 behandlas propositionens förhållande till grundlagen bland annat med tanke på egendomsskyddet.

I 5 § 3 mom. i den föreslagna lagen befrias enskilda privata accessnät som byggs av telekommunikationsföretag från anmälningsskyldigheten. Sådana arbeten kan vara tidskritiska och deras omfattning är avgränsad. Sannolikheten för sambyggande i ett så litet område är väldigt liten. Dessutom är det inte förenligt med kundens intresse att vänta på ett privat accessnät i flera månader på grund av anmälningsskyldigheten för entreprenaden.

Miljökonsekvenser

Den föreslagna lagen bedöms inte ha direkta miljökonsekvenser, utan de viktigaste miljökonsekvenserna kommer av de punkter i gigabitinfrastrukturförordningen som är direkt tillämpliga. Till exempel återanvändning av befintlig infrastruktur kan även minska de sociala och miljörelaterade kostnaderna i anknytning till bygg- och anläggningsprojekt, såsom förorening, buller och trafikstockningar.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Gigabitinfrastrukturförordningen innehåller nationellt handlingsutrymme i flera olika punkter. Utnyttjandet av handlingsutrymmet bedömdes under beredningen av den nationella lagstiftningen i synnerhet i fråga om utvidgande av skyldigheten till samutnyttjande, omfattningen av skyldigheten att samordna bygg- och anläggningsprojekt och införandet av förfaranden för att avvika från tyst godkännande.

Tillträdet till fysisk infrastruktur

Det finns i sin helhet nationellt handlingsutrymme i artikel 3.3 i förordningen. I utkastet till lag föreslås att handlingsutrymmet utnyttjas genom att utfärda bestämmelser om rätten för operatörerna att installera element av VHCN-nät i privata kommersiella byggnader, om byggnaden finns i ett landsbygdsområde. Användningen av det nationella handlingsutrymmet vägdes i synnerhet med tanke på egendomsskyddet. Vid beredningen beslöt man sig för att föreslå nationell extra reglering, som bedöms ha en främjande inverkan på utvecklingen av VHCN-näten i de mest avlägsna regionerna, där höghastighetsnätens täckning är sämst.

Samordning av bygg- och anläggningsprojekt

I artikel 5.5 i förordningen möjliggörs att vissa bygg- och anläggningsprojekt befrias från samordningsskyldigheten utifrån arbetenas värde, storlek eller längd. Vid beredningen gjordes en bedömning om användning av denna möjlighet, men det konstaterades att detta kan hindra att målen med regleringen uppnås. Bygg- och anläggningsprojekt är i typfallet korta, varför en avgränsning som görs utifrån den tidsmässiga längden kan leda till att största delen av arbetena lämnar utanför tillämpningsområdet för skyldigheterna. Det finns även en risk för att bygg- och anläggningsprojekt på konstgjort sätt delas upp i så små delar att skyldigheterna inte är tillämpliga på dem.

Vid beredningen övervägdes om det är befogat att utnyttja handlingsutrymmet för att fastställa tidsfristerna för att tillgängliggöra minimiinformation enligt artikel 6.1 andra stycket i gigabitinfrastrukturförordningen eller om skärpta tidsfrister orsakar en extra administrativ börda för dem som genomför bygg- och anläggningsprojekt. Vid beredningen beslöt man sig för att föreslå att handlingsutrymmet utnyttjas på så sätt att tidsfristerna förlängs jämfört med regleringen i förordningen. Det konstaterades att ju tidigare minimiinformationen om projekten är tillgängliga, desto större är sannolikheten att sambyggandet är framgångsrikt. Vid beredningen kom det även fram att nätoperatörerna och de offentliga organen planerar de framtida arbetena i god tid.

Tillståndsförfaranden och ledningsrätter

Vid beredningen övervägde man om det finns skäl att nationellt avvika från det så kallade förfarandet för tyst godkännande enligt artikel 8 i gigabitinfrastrukturförordningen genom att införa någotdera av de alternativ för avvikelser vilka föreskrivits i punkt 2 i artikeln. Enligt bestämmelsen är det möjligt att nationellt avvika från det tysta godkännandet, om det för tillståndsförfarandet finns en möjlighet för en operatör som drabbats av en olägenhet på grund av att tidsfristen för tillståndsförfarandet överskridits att antingen yrka på skadestånd eller hänskjuta ärendet till behandling i domstol eller hos tillsynsmyndigheten.

I lagförslaget har man beslutat sig för att inte föreslå att införa avvikelserna. Ett smidigare tillståndsförfarande är ett av de viktigaste målen i förordningen och med det tysta godkännandet effektiviseras efterlevnaden av de tidsfrister för tillståndshandläggningen som föreskrivits i

förordningen. I Finland förekommer avsevärd variation i handläggningstiderna för tillståndsärenden och långa handläggningstider bromsar nätinvesteringarna. Ett smidigare tillståndsförfarande och påskyndande av investeringarna inom telekommunikationssektorn utgör nationella mål enligt Orpos regeringsprogram (underkapitlen 6.4 Tillväxt från dataekonomi och digitalisering och 7.3 En smidig tillståndsprcess som en konkurrensfördel för Finland).

Avvikelse från förfarandet för tyst godkännande övervägdes därför att förfarandet inte är typiskt i det finländska rättssystemet och tillståndsmyndigheternas förfaringssätt och de resurser som krävs skulle påverkas avsevärt av att förfarandet blir tillämpligt. Även de praktiska konsekvenserna i en situation där en operatör inleder bygg- och anläggningsprojekt utan uttryckligt tillståndsbeslut efter att tidsfristen gått ut, kan i värsta fall vara skadliga. Dessutom kan det anses att en risk som är förknippad med förfarandet för tyst godkännande är att de negativa tillståndsbesluten ökar, om tillståndsmyndigheterna strävar efter att undvika en situation där ett tillstånd anses ha beviljats, men resurser inte använts för att handlägga ansökan. I denna utsträckning bör det dock observeras att det i artikel 7 i gigabitinfrastrukturförordningen föreskrivs att ett avslag av ett tillstånd ska vara vederbörligen underbyggt på grundval på objektiva, öppet redovisade, icke-diskriminerande och proportionella grunder.

Förfarandet med tyst godkännande med tanke på rättsskyddet behandlas ovan i avsnitt 4.2.3. Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

Å andra sidan hade inte någotdera av avvikelsealternativen varit problemfritt med tanke på den nationella rätten. Det så kallade dröjsmålsskadeståndet, som föreskrivits som det första avvikelsealternativet i gigabitinfrastrukturförordningen, är inte ett typiskt förfarande i Finland.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av bygglagen och till vissa lagar som har samband med den (RP 101/2024) föreslogs ursprungligen att en tillståndshavare, om kommunens beslut om ett bygglov dröjer, är berättigad till partiell återbäring av ansökningsavgiften och till skadestånd enligt skadeståndslagen (412/1974). På grund av remissvaren ändrades propositionen på så sätt att hänvisningen till skadeståndslagen slopades.

Även justitiekanslern tog i sitt utlåtande (OKV/78/21/2024) ställning till den föreslagna skadeståndsskyldigheten för kommunerna. Enligt utlåtandet är det en atypisk regleringslösning i vårt rättssystem att det faktum att en ansökan inte behandlats inom tidsfristen kan leda till en skadeståndsskyldighet för kommunen. Dessutom konstaterade justitiekanslern att eftersom ingen har någon subjektiv rätt att bygga, kan det i praktiken visa sig vara problematiskt att uppskatta den skada som orsakats av ett dröjsmål. Enligt justitiekanslerns utlåtande ska ändamålsenlig uppmärksamhet riktas i propositionen även på att en eventuell skadeståndstalan behandlas i en allmän domstol. Justitiekanslern ansåg att en ändamålsenligare lösning än skadestånd för dröjsmål är till exempel att området för anmälningsplikten utvidgas, varvid överskridande av den tidsfrist som fastställts för en myndighets beslut innebär att verksamheten anses vara tillåten enligt anmälan.

Det andra avvikelsealternativet som föreskrivs i gigabitinfrastrukturförordningen är att hänskjuta ett ärende till domstolsbehandling, vilket inte kan ses som en effektiv metod för att påskynda tillståndsbehandlingen. Det finns skäl att identifiera att rätten att söka ändring enligt 21 § i grundlagen och lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) hänför sig till ett beslut som fattats i ärendet. Reglering där möjligheten att söka ändring kopplas till ett beslut som inte gjorts inom tidsfristen avviker från dessa utgångspunkter. Den allmänna lagstiftningen om ändringssökande innehåller i princip inte så kallade dröjsmålsbesvär, även om sådan

reglering tillägnats i vissa speciallagar med anledning av EU-lagstiftningen. I Finland utgörs rättsskyddsmedlen i en situation med dröjsmål av att framföra klagomål till de högsta laglighetsövervakarna eller att göra en förvaltningsklagan enligt förvaltningslagen (434/2003) till den myndighet som övervakar verksamheten.

Artikel 7.8 i förordningen innehåller nationellt handlingsutrymme på så sätt att medlemsstaterna bland annat får kräva tillstånd för utbyggnad av element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter i byggnader eller platser av arkitektoniskt, historiskt, religiöst värde eller miljövärde som skyddas i enlighet med nationell lagstiftning eller när det är nödvändigt av skäl som rör den allmänna säkerheten eller säkerheten för kritisk infrastruktur eller av miljöskäl. Det finns motsvarande nationellt handlingsutrymme även i artikel 9.3. Regeringens proposition innehåller inte förslag om separata bestämmelser om undantag till exempel på grund av arkitektoniska eller historiska skäl, eftersom det finns separat reglering för sådana kategorier, såsom lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010).

5.2 Planerade och genomförda metoder i andra medlemsstater

Under beredningen av regeringspropositionen hölls möten med beredarna av det nationella genomförandet i Sverige, Danmark och Frankrike på initiativ av kommunikationsministeriet. Nedan presenteras en sammanställning av dessa länders preliminära planer för genomförandet av gigabitinfrastrukturförordningen.

I Sverige genomförs inte förordningen nationellt inom tidsplanen, det vill säga före hösten 2025, utan den nationella lagstiftningen träder i kraft under år 2026. I Sverige planerar man inte att införa förfarandet för tyst godkännande, utan avsikten är att utnyttja avvikelsemöjligheten enligt artikel 8.2 2 i förordningen. I Sverige finns det redan en motsvarande kompensationsmetod i annan lagstiftning. I Sverige har man identifierat att det är viktigt att definiera kritisk infrastruktur och att den bör kunna definieras så att till exempel vattentorn dock omfattas av skyldigheten till samutnyttjande. Det är dock viktigt att hitta en balans mellan den nationella säkerheten och förordningens mål. I Sverige finns det många små kommuner, vars tillståndstjänster inte ännu är i elektroniskt format. Därför anses det vara utmanande att genomföra en central tillståndspunkt och i Sverige planerar man att tillstånd och nätinfrastrukturinformationen avskiljs till olika system. I detta skede är det ännu oklart hur systemet kommer att genomföras och finansieras.

Danmark har planerat att genomföra den centrala informationspunkten på så sätt att alla aktörer som beviljar tillstånd även framöver kan använda sina egna elektroniska tillståndssystem och att den centrala informationspunkt som förutsätts i förordningen är en webbplats med länkar till de separata tillståndssystemen. De danska myndigheterna har upplevt att förordningens övergångstid är utmanande till exempel i fråga om tidsplanen för utvecklingen av systemen. I fråga om kartläggningen av infrastrukturen ansåg man att det är utmanande att kravet inte gäller endast för operatörer, utan även för offentliga organ. Även det att förordningen gäller alla byggarbeten kan orsaka problem. Danmark planerar att genomföra övervakningen av interna näts överensstämmelse med kraven på så sätt att endast slumpmässiga kontroller görs. I fråga om byggnadskategorierna ansåg de danska myndigheterna att den elektroniska informationspunkten inte behöver innehålla någon förteckning över enskilda byggnader, utan att en beskrivning av kategorierna räcker. Inte heller Danmark har planerat att införa förfarandet för tyst godkännande, utan det alternativ som artikel 8.2 ger möjlighet till.

I Frankrike har man på det nationella planet grundat två arbetsgrupper för att bereda det nationella genomförandet av gigabitinfrastrukturförordningen. Den första arbetsgruppen fokuserar på att ändra den existerande lagen om delning av fysisk infrastruktur så att den överensstämmer med gigabitinfrastrukturförordningen. Till exempel måste tidsfristerna för anmälningen ändras från två månader till en månad. I Frankrike finns det redan en elektronisk central informationspunkt för att samordna byggarbeten, men den andra arbetsgruppen har till uppgift att fokusera på att utveckla den centrala informationspunkten för existerande infrastruktur. I Frankrike finns det över 36 000 kommuner, varför de skyldigheter som gäller den fysiska infrastrukturen och anmälningen av uppgifter om den är en utmaning. Den existerande centrala informationspunkten för samordning av byggarbeten används inte effektivt, varför sambyggnad inte genomförs så väl som man kunde önska.

6 Remissvar

Regeringens proposition var på remiss på webbplatsen Utlåtande.fi mellan den 18 mars och den 29 april 2025. Sammanlagt 32 aktörer gav ett utlåtande om propositionen. Utlåtanden gavs av finansministeriet, miljöministeriet, Transport- och kommunikationsverket Traficom, närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland, Helsingfors stad, Åbo stad, Tusby kommun, Vanda stad, Finsk Energiindustri rf, Finnet-förbundet rf, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Lokalkraft rf, Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA rf, Rakennustarkastusyhdistys ry, Suomen antenni- ja teleurakoitsijaliitto ry, Finlands Fastighetsförbund rf, Finlands Kommunförbund rf, Finlands Vattenverksförening rf, Sähkö- ja teleurakoitsijat STUL ry, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry, Caruna Networks Oy, Digita Oy, DNA Abp, Elisa Abp, Geomatikk Finland Oy, Lounea Oy, Telia Finland Oyj och en privatperson. Dessutom meddelade arbets- och näringsministeriet, Konsument- och konkurrensverket och Trafikledsverket att de inte har något att yttra i ärendet.

I flera utlåtanden tog remissinstanserna ställning till de skyldigheter som föreskrivs i gigabitinfrastrukturförordningen. Till denna del har remissvaren inte behandlats i denna proposition.

I flera utlåtanden kommenterades detaljerna i det operativa genomförandet av den centrala informationspunkten, vilka inte regleras i den nationella lagen. Skyldigheten till elektronisk behandling av tillståndsansökningar kommer direkt från gigabitinfrastrukturförordningen, varför inte heller kommentarerna om detta ärende behandlas nedan. Kommunförbundet och finansministeriet förde i sina utlåtanden fram att beroende på sättet att genomföra de tekniska lösningar som genomförandet av förordningen förutsätter och kostnaderna ska staten bereda sig på att anvisa finansiering för att genomföra lagen till kommunerna på grund av den uttryckliga nya skyldighet som föreskrivs för dem.

Finnet-förbundet rf och Lounea Oy ansåg i sina utlåtanden att förslaget om att privata fiberoptiska accessnät ska anmälas till den centrala informationspunkten före ett bygglov är problematiskt, eftersom detta kan orsaka marknadsstörningar. Denna skyldighet kommer dock direkt från gigabitinfrastrukturförordningen. Nationellt har det föreslagits att anmälan ska göras en aning tidigare än minimitidsfristen i förordningen så att de ska vara möjligt att planera sambyggnad. Finnet-förbundet rf ansåg i sitt utlåtande att det är bra att det inte är behövligt att anmäla ett privat accessnät, men konstaterade att skrivningen vore bättre om man i stället för privata accessnät talade om några accessnät.

Tillämpningsområdet, terminologin och användning av det nationella handlingsutrymmet

FiCom ry och Geomatikk Finland Oy lyfte i sina utlåtanden fram att det finns skäl att precisera lagens tillämpningsområde i propositionen. Enligt utlåtandena har tillämpningsområdet uttryckts tydligare i den gällande sambyggnadslagen, det vill säga att en av aktörerna ska vara en kommunikationsnätoperatör.

Genom den föreslagna lagen kompletteras och genomförs gigabitinfrastrukturförordningen, varför tillämpningsområdet för lagen är samma som för förordningen, med undantag för de bestämmelser för vilka man använt nationellt handlingsutrymme och utvidgat förordningens tillämpningsområde.

Finlands Kommunförbund rf påpekade i sitt utlåtande att den terminologi som är etablerad inom branschen för att definiera ledningsrätter och lov inte används i utkastet till proposition.

Till denna del konstateras att man i lagpropositionen använder samma terminologi som i gigabitinfrastrukturförordningen som genomförs genom lagen och som innehåller definitioner av tillstånd och ledningsrätter. Det är inte tillåtet att förklara innehållet i en direkt tillämplig EU-förordning i nationell lagstiftning.

FiCom ry, DNA Abp och Geomatikk Finland Oy önskade att de termer som använts i förslaget harmoniseras till exempel med de termer som använts i Transport- och kommunikationsverkets föreskrifter eller i sambyggnadslagen.

Under beredningen har man dock konstaterat att eftersom gigabitinfrastrukturförordningen kompletteras genom den föreslagna nationella lagen, vore det onödigt svårt att parallellt tolka förordningen och den nationella lagstiftningen, om de använda termerna sinsemellan avviker från varandra. På grund av detta har man beslutat sig för att använda terminologin i förordningen i lagförslaget.

I utlåtandena av Helsingfors stad, Åbo stad och Vanda stad framlyftes arbete med obetydliga konsekvenser enligt 7 § i förslaget och definitionen av sådant. Enligt städerna har inget grävarbete obetydliga konsekvenser, utan det påverkar alltid trafiken och orsakar en säkerhetsrisk. Enligt Åbo stad är det besvärligt om bedömningen av om en åtgärd är obetydlig ska göras av en arbetstagare, eftersom han eller hon kan göra en väldigt annorlunda tolkning än tillståndsmyndigheten.

Transport- och kommunikationsverket Traficom understödde i sitt utlåtande den föreslagna modellen i utkastet till regeringsproposition, enligt vilken man bibehåller det rådande sakläget om att utsträcka skyldigheten till sambyggande även till privat finansierade projekt. En snävare regleringslösning som är direkt förenlig med gigabitinfrastrukturförordningen skulle avsevärt reducera regleringens tillämpningsområde och sannolikt ytterligare minska sambyggandet i Finland.

Transport- och kommunikationsverket understödde vidare den föreslagna lösningen enligt vilken man nationellt inte inför reglering om att befria vissa bygg- och anläggningsprojekt från samordningen av sambyggande utifrån värdet, storleken eller längden. Fastställande av gränser kan leda till att projekt delas upp på konstgjort sätt och således till att sambyggandet minskar i Finland.

NTM-centralen i Birkaland påpekade i sitt utlåtande att en aktör som avser genomföra bygg- och anläggningsprojekt enligt artikel 9 i gigabitinfrastrukturförordningen, ska göra en anmälan till den behöriga myndigheten minst 20 arbetsdagar innan den planerade åtgärden inleds, så att

myndigheten ska ha tillräckligt med tid att gå igenom innehållet i anmälan och konstatera om arbetet är ett arbete enligt artikel 9 i förordningen.

I fråga om dessa kommentarer konstateras att specialmotiveringen i propositionen har kompletterats i fråga om obetydligt arbete. Fastställande av en sådan tidsfrist som föreslagits i utlåtandet för de arbeten som ska meddelas genom en anmälan skulle vara till skada för uppnåendet av målen i gigabitinfrastrukturförordningen, varför inga ändringar gjordes i propositionen med anledning av utlåtandet.

Finlands Kommunförbund rf konstaterade i sitt utlåtande att övergångstiden för små kommuner med färre än 3 500 invånare behövs, men övergångstiden ansågs vara alldeles för kort. Till denna del konstateras att gigabitinfrastrukturförordningen möjliggör att en övergångstid på högst tolv månader beviljas.

Kritisk infrastruktur

Finlands Kommunförbund rf ansåg i sitt utlåtande att området för kritisk infrastruktur ska klargöras. Finlands Kommunförbund rf föreslog även att man i propositionen behandlar eventuella skillnader mellan begreppet kritisk infrastruktur som använts i propositionen och andra motsvarande begrepp annanstans i lagstiftningen. Dessutom önskade Kommunförbundet vissa preciseringar i motiveringarna beträffande kritisk infrastruktur. Även Åbo stad framförde önskemål som gick i samma riktning i fråga om definitionen av kritisk infrastruktur.

Även FiCom ry och operatörerna betonade i sina utlåtanden den kritiska infrastrukturens betydelse. FiCom ry ansåg att för brett tolkningsutrymme dock inte får ges för kritisk infrastruktur, för att undvika att förordningens och lagens syfte omintetgörs. Till exempel Telia Finland Oyj förde i sitt utlåtande fram möjligheten att harmonisera definitionen med den övriga existerande lagstiftningen, såsom CER-direktivet. Caruna Networks Oy önskade att man i definitionen av kritisk infrastruktur beaktar vad som yttrats i ärendet i den övriga lagstiftningen och i myndigheternas anvisningar, så att enhetligheten bibehålls och motstridigheter undviks. Definitionen får inte vara för stel och bedömningen ska göras från fall till fall, så att det är möjligt att reagera snabbt om den säkerhetspolitiska situationen förändras.

I fråga om definitionen av kritisk infrastruktur konstateras det att det inte är möjligt att utfärda detaljerad reglering till denna del, utan definieringen ska göras utifrån en fallspecifik helhetsbedömning. Motiveringarna till föreslagna 3 § har kompletterats till denna del.

Finlands Vattenverksförening rf önskade att vattenförsörjningen beaktas som kritisk infrastruktur i den nationella lagstiftningen och att infrastruktur i anknytning till distribution av hushållsvatten lämnas utanför tillämpningsområdet för lagen. Även Finlands Kommunförbund rf önskade distribution av dricksvatten nämnas som ett exempel på kritisk infrastruktur. Till denna del konstateras att kablar, inbegripet svartfiber, samt nätelement som används för att tillhandahålla dricksvatten enligt artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 lämnar utanför definitionen av fysisk infrastruktur enligt artikel 2 i gigabitinfrastrukturförordningen. Eftersom avgränsningen föreskrivs direkt i gigabitinfrastrukturförordningen, har ett omnämnande om detta inkluderats i motiveringarna till den nationella lagen.

Lokalkraft rf påpekade i sitt utlåtande att motiveringarna till propositionen inte bör innehålla exempel på infrastruktur som kan anses vara kritisk, utan att definitionen av kritisk infrastruktur i princip ska göras av aktörerna inom energisektorn, såsom nätbolagen, arbets- och näringsministeriet och Energimyndigheten. Till denna del konstateras att infrastrukturens

kriticitet definieras från fall till fall och att man i motiveringarna strävat efter att beskriva eventuella omständigheter som ska beaktas i bedömningen, eftersom förslagen till bestämmelser i lagpropositionen ska motiveras.

Trafik- och kommunikationsverket ansåg i sitt utlåtande att det är omöjligt att göra en uttömmande fallspecifik definiering av kritisk infrastruktur i en hotmiljö som utvecklas kontinuerligt och som förändras ständigt. Enligt utlåtandet bör man undvika att på ett uttömmande sätt definiera infrastruktur som är kritisk med tanke på uppnåendet av målen i gigabitinfrastrukturförordningen till exempel genom att räkna upp vissa nät och anknutna fysiska infrastrukturer som kritisk infrastruktur, eftersom det i värsta fall kan omintetgöra syftet med hela regleringen. Enligt utlåtandet lämnar den föreslagna definitionen nödvändigt handlingsutrymme för dem som tillämpar lagen, men erbjuder å andra sidan sådan tolkningshjälp som saknats till exempel i fråga om den gällande sambyggnadslagen för att lösa situationer som gäller gränsdragningen.

En fastighets interna nät

Finlands Kommunförbund rf och Tusby kommun konstaterade i sina utlåtanden att man i motiveringarna till ändringen av 249 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation tydligare ska föra fram de byggnadstyper på vilka kraven i artiklarna 10.1–10.3 i gigabitinfrastrukturförordningen inte tillämpas. Enligt Kommunförbundets uppfattning utgörs sådana byggnader av bland annat separata bastubyggnader och små, men bygglovspliktiga hall- och lagerbyggnader som byggts för att användas i en enskild fastighet. I fråga om denna kommentar konstateras att motiveringarna har kompletterats.

Finnet-förbundet rf och Lounea Oy konstaterade i sina utlåtanden att lagen bör innehålla tydliga bestämmelser om att ägande av ett internt nät eller den kommersiella modellen för genomförandet inte regleras, utan endast det tekniska genomförandet, verksamheten samt tillträdet. Bägge aktörer ansåg också att det vore nyttigt att nationellt införa ”fiberfärdig”-märkningen, som klassificerats som frivillig i förordningen.

Under beredningen av regeringens proposition ansåg man inte att en ”fiberfärdig”-märkning ger något stort mervärde, utan snarare att det kan vara besvärligt att övervaka den. På grund av detta beslöt man sig för att inte börja utveckla något nytt certifieringssystem.

Övervakningen av kravenligheten för ett internt nät i en fastighet

Finlands Kommunförbund rf och Rakennustarkastusyhdistys RTY ry konstaterade i sina utlåtanden att den föreslagna tillsynsuppgiften för byggnadstillsynsmyndigheten i fråga om kravenligheten för ett internt nät i en fastighet är ny och ökar myndighetens arbete och att den i viss mån orsakar extra kostnader. Kommunförbundet föreslog att tillsynsuppgiften ska tilldelas sakkunniga som visat sin kompetens inom området som en avgränsad teknisk tillsynsuppgift som lämpar sig för aktörer inom den privata sektorn. Även Helsingfors stad, Åbo stad och Vanda stad föreslog det samma i sina utlåtanden.

Åbo stad och Rakennustarkastusyhdistys RTY ry lyfte fram att det var problematiskt att entreprenören utför egenkontroll och att byggnadstillsynsmyndigheter därefter granskar dokumentationen. Även finansministeriet konstaterade i sitt utlåtande att den kommunala byggnadstillsynsmyndighetens uppgift inte ska omfatta granskning av dokumentationen. I propositionen finns det skäl att ägna mer uppmärksamhet åt genomförarens kompetens och säkerställandet av den.

Transport- och kommunikationsverket ansåg i sitt utlåtande att eftersom interna nät enligt gigabitinfrastrukturförordningen byggs som en del av ett byggprojekt som förutsätter en ansökan om bygglov, ska övervakningen av byggandet av interna nät genomföras som en del av den byggnadstillsyn som kommunerna ansvarar för.

Miljöministeriet konstaterade i sitt utlåtande att även om syftet med förslaget är att utfärda bestämmelser om ett nytt ansvarsområde för den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten, är arbetsmängden för den föreslagna tillsynsuppgiften, som främst är av teknisk karaktär, liten och uppgiften är genomförbar. Miljöministeriet ansåg att granskning av teknisk karaktär av handlingar och annan dokumentation är en tillsynsметод som är värd att understödja, då den ökar den administrativa bördan så lite som möjligt.

I fråga om dessa kommentarer konstateras att man i samband med beredningen av projektet beslöt sig för att det är ändamålsenligast att tilldela tillsynsuppgiften till den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten och inte skapa ett nytt, till exempel kommersiellt, system för en enskild uppgift. Vid beredningen ansåg man att det är effektivare att granska dokumentationen jämfört med att till exempel göra inspektioner på plats.

Finlands Kommunförbund rf, Åbo stad, Vanda stad och Rakennustarkastusyhdistys RTY r.y. påpekade i sina utlåtanden att utkastet om de nya uppgifter som tilldelas byggnadstillsynen bör harmoniseras med bygglagen i fråga om tillsynen och att tillsynsansvaret i högsta grad bör hänföras endast till de projekt som är tillståndspliktiga enligt bygglagen. Även Finlands Kommunförbund rf ansåg i sitt utlåtande att skyldigheten att förnya interna nät ska gälla endast för omfattande reparationsprojekt som förutsätter bygglov, där till exempel en byggnadsstrukturer öppnas.

I fråga om denna kommentar konstateras att kraven på interna nät utifrån artikel 10 i gigabitinfrastrukturförordningen gäller endast för tillståndspliktiga byggprojekt, varför även tillsynen hänför sig till dessa.

Finlands Kommunförbund anmärkte i sitt utlåtande därtill att omnämnandet av föreslagna 8 § 3 mom. i anknytning till 147 § och 148 § i bygglagen förblir oklart med beaktande av bestämmelserna om tillsynen under tiden för byggnadsarbeten i bygglagen (112 § och 113 §). Enligt utlåtandet är det behövligt att precisera bestämmelsen i momentet och att referera dess bakgrund även i motiveringarna.

Miljöministeriet begärde i sitt utlåtande att man vid den fortsatta beredningen riktar uppmärksamhet på att byggnadstillsynsmyndighetens ansvar inte kan utsträckas längre än vad som föreskrivits i bygglagen. I systemet enligt bygglagen överfördes ansvaret för att säkerställa att byggprojekt är förenliga med föreskrifterna och genomföra projekten i högre grad till den som påbörjar ett byggprojekt jämfört med den föregående områdesanvändningslagen (den tidigare markanvändnings- och bygglagen). Tillsynen av ett internt näts kravenlighet kan enligt miljöministeriets syn inte utsträcka sig längre än vad som föreskrivits i bygglagen. Miljöministeriet anser att det i den fortsatta beredningen kan vara motiverat att i lagen utfärda bestämmelser om ansvarsfördelningen på så sätt att ansvaret för att ett internt nät är förenligt med kraven och reparation av eventuella brister som byggnadstillsynsmyndigheten upptäckt alltid innehas av den som påbörjar ett byggprojekt och/eller entreprenören.

I fråga om detta konstateras att specialmotiveringen har kompletterats på så sätt att man preciserat att byggnadstillsynsmyndighetens ansvar begränsar sig endast till att konstatera att ett inspektionsprotokoll finns och att den som påbörjar ett byggnadsprojekt och entreprenören har ansvaret i fråga om brister och reparationsbehov.

Transport- och kommunikationsverket föreslog vissa preciseringar av föreslagna 8 §, i synnerhet i fråga om de krav till vilka man hänvisar i bestämmelsen när det gäller byggande av interna nät. Syftet med förslaget är att klargöra att man i övervakningen av kravenligheten som en helhet övervakar att en fastighets interna nät har byggts enligt gigabitinfrastrukturförordningens och Transport- och kommunikationsverkets föreskrifter, vilket även varit syftet i det ursprungliga förslag som varit på remiss. Propositionens 8 § 2 mom. har ändrats i enlighet med detta.

Därtill föreslog Transport- och kommunikationsverket en precisering av 303 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, vilken innehåller bestämmelser om verkets uppgifter i fråga om efterlevnaden av lagen. Enligt utlåtandet är det motiverat att till paragrafen foga en bestämmelse enligt vilken övervakningen av att interna näts kravenlighet inte är en uppgift för Transport- och kommunikationsverket, eftersom den föreskrivits för byggnadstillsynsmyndigheten. På grund av förslaget fogades ett förslag om ändring av 303 § till propositionen.

Påföljdsavgift

Finlands Kommunförbund rf konstaterade i sitt utlåtande att påförande av en påföljdsavgift för en myndighet har ansetts vara problematiskt i den finländska rättsordningen. Till denna del konstateras att man i regeringens proposition inte föreslår att en påföljdsavgift påförs för en myndighet.

Finlands Kommunförbund rf ansåg att den föreslagna påföljdsregleringen och dess motivering delvis är inexakta med beaktande av påföljdsavgiftens maximi- och minimibelopp. Finlands Kommunförbund rf föreslog dessutom att ett lägre maximibelopp ska fastställas för bostadsaktiebolag. Till denna del konstateras att påföljdsavgiften på grund av proportionalitetskravet ska basera sig på en helhetsbedömning och att det således inte finns något behov av separat reglering för bostadsaktiebolag.

Transport- och kommunikationsverket föreslog i sitt utlåtande att påföljdsavgiften ska utsträcka sig även till artikel 10.4 i gigabitinfrastrukturförordningen och till en föreskrift av Transport- och kommunikationsverket, med vilket den aktuella punkten i förordningen genomförs nationellt. Som grund för förslaget framlades att de problem som upptäckts i övervakningen av interna nät uttryckligen har gällt att interna nät inte byggts enligt kraven, varvid det inte är möjligt att verifiera att anslutningen överlag fungerar. Vid den fortsatta beredningen konstaterades att påförande av en påföljdsavgift utifrån artikel 10.4 i gigabitinfrastrukturförordningen inte är möjligt med tanke på legalitetsprincipen. I denna punkt i förordningen regleras inte någon tillräckligt exakt skyldighet och å andra sidan finns det i den nationella lagstiftningen inte någon tillräckligt exakt kedja av bemyndiganden och karakterisering av de skyldigheter som ska sanktioneras för att bestämmelser ska kunna utfärdas om en påföljdsavgift till denna del.

Tyst godkännande

Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry, Elisa Abp, Telia Finland Oyj, Digita Oy, Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA rf och Finnet-förbundet rf ansåg i sina utlåtanden att principen om tyst godkännande var värd att understödja och att den gör tillståndsförfarandet smidigare.

Finlands Kommunförbund rf ansåg i sitt utlåtande att det var beklagligt att det inte föreslås att möjligheten till avvikelser från tyst godkännande utnyttjas nationellt. Det så kallade tysta

godkännandet enligt förordningen är problematiskt bland annat i fråga om ansvarsfrågorna. Till exempel trafiksäkerheten och andra säkerhetsrelaterade arrangemang samt tillgänglighetskraven är förknippade med ansvarsfrågor. Myndigheten ska alltid ha möjlighet att ingripa i verksamhet i strid med lagen, ett tillstånd eller föreskrifterna och verksamhet i strid med författningarna kan inte skyddas. Även finansministeriet lyfte i sitt utlåtande fram att principen om tyst godkännande kan orsaka problem i organiseringen av myndigheternas arbete och prioriteringen av uppgifterna.

Caruna Networks Oy konstaterade i sitt utlåtande att det tysta godkännandet försätter aktörerna i en ojämlig ställning, eftersom förfarandet gäller endast för tillstånd för kommunikationsnät. Bolaget ansåg även att reformen ökar myndigheternas arbetsmängd, vilket bromsar övriga aktörers tillståndsprocesser.

Transport- och kommunikationsverket konstaterade i sitt utlåtande att det fått kännedom om att en handläggningstid på fyra månader för att avgöra en tillståndsansökan kan orsaka utmaningar för vissa tillståndsmyndigheter. Tyst godkännande medför dock förutsägbarhet för nätoperatörerna i fråga om tidpunkten för beviljande av tillstånd, vilket kan anses vara en bra sak för målen med regleringen och i synnerhet för byggarna av nätet.

Till denna del konstateras att man i beredningen och den fortsatta beredningen av propositionen konstaterat att tyst godkännande, trots att det har vissa brister, är det bästa alternativet för att uppnå målen i såväl gigabitinfrastrukturförordningen som Orpos regeringsprogram. Tyst godkännande och alternativen till det refereras ovan i avsnitten 5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser och 4.2.3. Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

En privatperson påpekade i sitt utlåtande att ett tillståndsförfarande som innehåller en möjlighet till tyst godkännande enligt gigabitinfrastrukturförordningen kan leda till osäkerhet i fråga om Naturabedomningar, eftersom telebolagens diffusa planer alltid ska beaktas och förfarandet kan orsaka en risk för att en myndighet felaktigt godkänner åtgärder som orsakar skador i ett Naturaområde. Privatpersonen påpekade vidare att tillståndsförfarandet dessutom strider mot Unescos konvention om världsarv, eftersom det kan möjliggöra byggande, även om det inte är lämpligt med tanke på bevarandet om världsarvsobjektet eller kräver ett Heritage Impact Assessment enligt konventionen.

I fråga om dessa kommentarer konstateras att det faktum att det nationella handlingsutrymmet inte används inte har någon konsekvens för tillämpningen av naturvårdslagen (9/2023) och konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv (FördrS 19/1987 och 3/2005).

Tvistlösningsorganet

Finlands Kommunförbund rf och Helsingfors stad konstaterade i sina utlåtanden att förhållandet mellan beslut av tvistlösningsorganet och administrativa beslut och de allmänna rättsmedlen är oklart. I utlåtandet frågade man sig även hur tvistlösningsorganets oberoende och opartiskhet ordnas.

Transport- och kommunikationsverkets bemyndiganden att meddela föreskrifter

Finlands Kommunförbund rf, Helsingfors stad och Åbo stad påpekade i sina utlåtanden att det är nödvändigt att se över ordalydelsen och den innehållsmässiga betydelsen i fråga om de bemyndiganden att meddela föreskrifter som föreslagits i utkastet till lag på så sätt att Transport- och kommunikationsverket har rätt att i stället för föreskrifter ge anvisningar om avtalens

innehåll och förutsättningar. Även Digita Oy lyfte i sitt utlåtande fram att verkets rätt att meddela föreskrifter inte är förenligt med artikel 3.2 i förordningen. Enligt Digita Oy gäller punkten i förordningen endast för markanvändningsrätten, inte för tillträdet till den övriga fysiska infrastrukturen. Enligt Digita Oy bör formuleringen i lagen ändras för att överensstämma med förordningen. Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry och Telia Finland Oyj ansåg i sina utlåtanden att bemyndigandet att utfärda föreskrifter bör avgränsas mer noggrant.

Vid den fortsatta beredningen konstaterades att bemyndigandet att meddela föreskrifter enligt 13 § 2 mom. i den proposition som varit på remiss inte överensstämmer med vägledningen om avtalsvillkor enligt artikel 3.2 i gigabitinfrastrukturförordningen. Föreslagna 13 § 2 mom. har strukits från propositionen som ett onödigt moment.

Privata kommersiella byggnader

Finlands Kommunförbund rf ansåg i sitt utlåtande att det på grund av det grundlagstryggade egendomsskyddet är behövt att överväga en noggrannare avgränsad definition av begreppet kommersiell lokal bland annat i fråga om primärproduktionen på landsbygden och turisttjänster, även med beaktande av bland annat skyddet av hemfriden och tillträdet eventuella indirekta konsekvenser för den näringsverksamhet som beskrivs av infrastrukturens ägare.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry föreslog att 2 § i propositionen preciseras på så sätt att de privata kommersiella byggnader som avses i den inte avser byggnader som är i användning för näringsgrenar i anknytning till jordbruk, eftersom de strukturer som nät med mycket hög kapacitet kräver inte nödvändigtvis främjar landsbygdsturismupplevelsen och MTK ansåg att det inte är önskvärt att propositionen möjliggör att en miljö som är gynnsam i och med landsbygdsturismen försämras med tvångsåtgärder.

MTK anmärkte även att utövning av det nationella handlingsutrymmet på det sätt som avses i 2 § i propositionen på så sätt att fastighetsägarens skyldighet att samtycka till samutnyttjande av en fastighet gäller även vissa privata kommersiella byggnader på landsbygden begränsar rätten för ägarna av dessa byggnader att besluta om användningen av sin egendom och påverkar möjligheterna till exempel att utnyttja fastigheter för produktion av ren energi och förbättra energisnålheten. Därför önskade MTK att propositionen innehåller en närmare bedömning av propositionens konsekvenser för verksamhetsmöjligheterna och inkomsterna för affärsföretag i landsbygdsområden.

Till denna del konstateras att butiksbyggnader, byggnader för inkvarteringsanläggningar och restaurangbyggnader definierats som kommersiella byggnader i regeringens proposition. I motiveringarna konstateras att de föreslagna bestämmelserna kan innebära partiell begränsning av den nyttjanderätt som hör till egendomsskyddet för ägare av privata kommersiella byggnader. Det kan dock anses att installation av element av VHCN-nät i kommersiella byggnader inte orsakar avsevärda olägenheter eller hindrar användningen av kommersiella byggnader som ska betraktas som butiksbyggnader, byggnader för inkvarteringsanläggningar eller restaurangbyggnader och således inte påverkar näringsverksamheten eller hemfriden.

I sitt utlåtande föreslog MTK dessutom att rättsskyddet för fastighetsägarna ska stärkas genom att i lagen utfärda entydiga bestämmelser om rätten för en fastighetsägare att få ersättning för den olägenhet och den skada som orsakas av placeringen av nät med mycket hög kapacitet och tillhörande faciliteter. MTK föreslog dessutom att lagen innehåller bestämmelser om att ifall parterna inte når någon överenskommelse om ersättningen, avgörs ärendet genom att iakttas vad som bestäms om påförande av inlösenersättning i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter så att förfarandet är enhetligt med bland annat 131 § i bygglagen och 237

§ i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. I fråga om detta konstaterades att gigabitinfrastrukturförordningen innehåller bestämmelser om ersättning och tvistlösning.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet

1 §. Lagens syfte. Det föreslås att paragrafen innehåller bestämmelser om att man genom lagen preciserar och kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1309 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av gigabitenät för elektronisk kommunikation, om ändring av förordning (EU) 2015/2120 och om upphävande av direktiv 2014/61/EU, nedan *gigabitinfrastrukturförordningen*, och dess nationella tillämpning.

Gigabitinfrastrukturförordningen är direkt tillämplig rätt, vars bestämmelser i regel inte förutsätter genomförande. I förordningen finns det dock flera punkter som innehåller nationellt handlingsutrymme eller som uttryckligen förutsätter nationellt genomförande. Syftet med lagen är att utfärda bestämmelser om dessa punkter.

2 §. Tillträde till fysisk infrastruktur. Det föreslås att paragrafens 1 mom. innehåller bestämmelser om utövande av det nationella handlingsutrymme som ingår i artikel 3.3 första stycket i gigabitinfrastrukturförordningen. I momentet utvidgas skyldigheten att samtycka till samutnyttjande till att gälla även vissa privata kommersiella byggnader i ett landsbygdsområde.

I paragrafens 2 mom. definieras ett landsbygdsområde enligt förteckningspunkten i artikel 3.3 första stycket a i gigabitinfrastrukturförordningen. Med landsbygdsområde avses ett geografiskt område som klassificerats som glesbygd eller kärnlandsbygd enligt Finlands miljöcentralers klassificering av stads- och landsbygdsområden baserad på geografisk information 2018³ samt lokala centra på landsbygden som omges av glesbygd eller kärnlandsbygd. Denna klassificering används även i den övriga lagstiftningen.

I Finland betraktas butiksbyggnader, byggnader för inkvarteringsanläggningar och restaurangbyggnader enligt Statistikcentralens byggnadsklassificering från år 2018 som kommersiella byggnader.

Målet med den nationella regleringen är att påskynda införandet av VHCN-nät även i glesbefolkade områden. Skyldigheten bedöms inte vara till skada för den normala användningen av kommersiella byggnader. Propositionens förhållande till egendomsskyddet enligt grundlagen behandlas nedan i avsnitt 12.

3 §. Öppenhet avseende fysisk infrastruktur. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det att den i artikel 4.1 i gigabitinfrastrukturförordningen avsedda tidsfrist inom vilken tillgång till minimiinformation om fysisk infrastruktur ska ges i elektroniskt format via en central informationspunkt i enlighet med artikel 4.4 i gigabitinfrastrukturförordningen ska förlängas med 12 månader i fråga om kommuner med färre än 3 500 invånare. Nätuppgifter i digitalt format är inte i användning i alla Finlands kommuner, i synnerhet inte i de minsta. Med

³ Klassificering av stads- och landsbygdsområden 2018. Uppdatering av områdesklassificeringen baserad på geografisk information. Rapporter från Finlands Miljöcentral 21/2020.
<http://hdl.handle.net/10138/315440>

övergångstiden möjliggörs det utvecklingsarbete som krävs för att digitalisera uppgifterna. Enligt uppskattning finns det omkring 100 kommuner med färre än 3 500 invånare i Finland.

I paragrafens 2 mom. definieras i enlighet med artikel 4.6 i gigabitinfrastrukturförordningen nationell kritisk infrastruktur eller dess delar, på vilka skyldigheterna enligt artiklarna 4.1, 4.3 och 4.5 i gigabitinfrastrukturförordningen inte tillämpas.

Enligt momentet tillämpas skyldigheterna enligt artiklarna 4.1, 4.3 och 4.5 i gigabitinfrastrukturförordningen inte på kritisk infrastruktur, det vill säga på sådan fysisk infrastruktur eller sådana nät eller delar av dessa vars äventyrande skulle vara ägnat att orsaka betydande allmän fara eller att försvaga den nationella säkerheten.

Med nationell kritisk infrastruktur avses fysisk infrastruktur eller ett nät eller delar av dessa, vars äventyrande är ägnat att orsaka en betydande allmän fara eller försämring av den nationella säkerheten.

När kriticiteten bedöms ska man från fall till fall granska betydelsen av uppgifterna om den fysiska infrastrukturen eller nätet eller nätets delar och konsekvensen för samhällets funktions- och kriställighetsförmåga, om uppgifter om deras position eller andra uppgifter röjs för fientliga aktörer. I den fallspecifika bedömningen ska man rikta särskild uppmärksamhet på att trygga vitala funktioner för samhället och myndigheternas funktionsförmåga. Som kritisk infrastruktur kan man betrakta till exempel de viktigaste näten i informationssamhällssektorn, energiförsörjningen, finansieringen, logistiken, hälso- och sjukvården, den kritiska basindustrin och de viktigaste näten som behövs i tillverkningen av råvaror för livsmedelsförsörjningen samt anknuten fysisk infrastruktur.

Som kritisk infrastruktur kan man betrakta till exempel nät som är avsedda för att producera flygplats- eller flygtrafiktjänster samt styrsystemen för järnvägarna. Som kritisk infrastruktur kan man även betrakta till exempel nät som är viktiga för landsförsvaret, såsom el-, fjärrvärme- och gasnät i anknutning till energiförsörjningen i kasernområden och andra områden i militär användning samt datakommunikationsförbindelser, till den del som avslöjande av informationen i fråga kan anses leda till att den nationella säkerheten försämras. Fysiska infrastrukturer och nät samt nätdelar som finns på platser som ska anses vara viktiga ur landsförsvarets synvinkel kan även tolkas som kritisk infrastruktur.

Som en del av den helhetsbedömning som ska göras från fall till fall är det även möjligt att beakta till exempel kraven på beredskap och återställande efter störnings- och undantagssituationer vilka fastställs för fysisk infrastruktur, nät eller nätdelar i den övriga lagstiftningen eller i myndigheternas föreskrifter. Till exempel kravet på snabbt återställande av ett visst nät eller en del av ett nät efter en störningssituation kan för egen del anses tala för att definitionen av kritisk infrastruktur uppfylls. Datakommunikationsinfrastruktur som betjänar en viss avgränsad grupp av användare och i regel privata hushåll och konsumenter eller den fysiska infrastrukturen för energiförsörjningen är dock inte i princip sådan kritisk infrastruktur som avses i definitionen. Inte heller utifrån den allmänt fastställda distributionsskyldigheten för elbolagen är det möjligt att göra någon direkt tolkning om att hela elnätet är kritisk infrastruktur, eftersom detta i praktiken skulle omintetgöra tillämpningen av regleringen på elnät.

En enskild delhelhet av ett nät är i princip inte kritisk infrastruktur såvida den inte innehåller eller röjer till exempel uppgifter som är kritiska för styrningen av nätet, med vilka det är enkelt att skada nätet eller förlama dess verksamhet.

4 §. Samordning av bygg- och anläggningsprojekt. De skyldigheter som avses i artikel 5.2 första stycket i gigabitinfrastrukturförordningen tillämpas också på andra bygg- och anläggningsprojekt än sådana som helt eller delvis finansieras med offentliga medel. Denna punkt i förordningen hör till de punkter som enligt artikel 1.3 i förordningen kan vara föremål för striktare eller mer detaljerad reglering på det nationella planet.

Det är motiverat att utvidga tillämpningsområdet för skyldigheten, eftersom tillämpning av kravet på offentlig finansiering minskar antalet projekt som omfattas av anmälningsskyldigheten jämfört med det nuvarande, vilket leder till att sambyggandet minskar och försämrar uppnåendet av målen med gigabitinfrastrukturförordningen. Sambyggnadslagen, som gäller för närvarande och som upphävs genom denna lag, innehåller en skyldighet att samordna sambyggnadsprojekt som är mer omfattande än den skyldighet som föreskrivs i gigabitinfrastrukturförordningen och som motsvarar den nu föreslagna motsvarande skyldigheten.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs i enlighet med i artikel 5.5 andra stycket i gigabitinfrastrukturförordningen att de krav som förskrivits för samordning av bygg- och anläggningsprojekt i artiklarna 5.2 och 5.4 i förordningen inte får tillämpas på bygg- och anläggningsprojekt som gäller sådan kritisk infrastruktur som avses i 3 § 2 mom. i denna lag.

Syftet med bestämmelsen är att skydda kritisk infrastruktur. Således omfattas alla bygg- och anläggningsprojekt som gäller kritisk infrastruktur inte av samordningsskyldigheten.

5 §. Öppenhet avseende planerade bygg- och anläggningsprojekt. I paragrafens 1 mom. skärps tidsfristen för att anmäla uppgifter om bygg- och anläggningsprojekt enligt artikel 6.1 andra stycket i gigabitinfrastrukturförordningen på så sätt att en nätoperatör ska göra informationen tillgänglig senast tre månader innan ansökan om tillstånd lämnas in till de behöriga myndigheterna och att motsvarande tidsfrist för ett organ inom den offentliga sektorn är fyra månader innan tillståndsansökan lämnas in till de behöriga myndigheterna.

I Finland utgör nedgrävning av kablar en betydande del av byggandet av nät. I många situationer orsakar grävarbetena en avsevärd olägenhet för invånarna i området och till exempel för den kommunala farledshållningen. Därför är det väsentligt att möjliggöra sambyggande av nät på ett så omfattande sätt som möjligt.

Det viktigaste hindret för sambyggande är att sambyggandet i typfallet inte lyckas, om partnern i sambyggandet inte är med i planeringen av bygget. I allmänhet är det för sent att komma med i ett projekt då beslutet om att genomföra projektet redan fattats, entreprenören valts och tillståndprocesserna är i gång. I typfallet har den entreprenör som genomför bygget inte något intresse av att främja sambyggande, eftersom det är möjligt att tjäna separat på att genomföra byggprojekten som separata projekt. Därför fastställs en skyldighet för nätoperatörer och en aktör som äger infrastruktur att tillgängliggöra uppgifter om planerade projekt i god tid.

Enligt förslaget avgränsas i paragrafens 2 mom., i enlighet med artikel 6.2 1 i gigabitinfrastrukturförordningen, den grupp av projekt på vilka kravet på att tillgängliggöra uppgifter tillämpas. Enligt momentet tillämpas den skyldighet att tillgängliggöra minimiinformation vilken avses i artikel 6.1 i gigabitinfrastrukturförordningen inte på bygg- och anläggningsprojekt som gäller sådan kritisk infrastruktur som avses i 3 § 2 mom. i denna lag. Skyldigheten tillämpas inte heller på bygg- och anläggningsprojekt som hänför sig till nödsituationer där omedelbara hot mot liv eller egendom föreligger eller till säkerställande av den nationella säkerheten.

Med nationell säkerhet avses frågor som gäller den gemensamma säkerheten för hela det finländska samhället och statens suveränitet. Den nationella säkerheten kan beskrivas som ett samhällsläge, där samhällets och det demokratiska statssystemet verksamhet och verksamhetsförutsättningar samt statssuveräniteten är skyddade mot allvarliga hot.

Begreppet nationell säkerhet är dynamiskt och definieras såväl i tid som i förhållande till den föränderliga hot- och verksamhetsmiljön. Den nationella säkerheten beskrivs ofta i förhållande till de hot som riktas mot den. Dessa är hot som påverkar hela det finländska samhället, såsom terrorism, spionage och skadlig verksamhet av en främmande stat. Till den nationella säkerheten anknyter även hybridpåverkan, cyberhot och skyddet av den kritiska infrastrukturen.

I denna lags kontext utgörs arbeten som anknyter till att säkerställa den nationella säkerheten av till exempel bygg- och reparationsarbeten som anknyter till kritisk infrastruktur.

Med nödsituation avses i detta moment en plötslig, oväntad situation som gäller näten, där människornas liv, hälsa eller egendom hotas och omedelbara åtgärder krävs. Det är motiverat att utfärda bestämmelser om att reparationsarbeten inte omfattas av kraven på att anmäla arbetena vid överraskande störningssituationer i näten. Å andra sidan finns det skäl att observera att vissa reparations- eller underhållsarbeten i infrastrukturen kan pågå länge på grund av en överraskande orsak. I långa och flerfasiga arbeten kan det vara motiverat att kräva att uppgifter tillgängliggörs om framtida faser i byggarbetena.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det i enlighet med artikel 6.2 första stycket i gigabitinfrastrukturförordningen att den skyldighet att ge tillgång till minimiinformation som avses i artikel 6.1 i gigabitinfrastrukturförordningen inte tillämpas heller på arbeten i anslutning till byggande av privata accessnät. Med privat accessnät avses till exempel att en enskild bostadsbyggnad ansluts till ett redan tidigare byggt accessnät. Det kan anses att sådana arbeten har små konsekvenser och inte har någon avsevärd potential i fråga om sambyggande. Sådana projekt kräver i typfallet avsevärt snabbare genomförande än byggande av annan infrastruktur. Den föreslagna lösningen kan även anses främja gigabitinfrastrukturförordningens mål om snabbt utbyggnad av nät.

Det föreslås att paragrafens 4 mom. i enlighet med artikel 6.2 andra stycket i gigabitinfrastrukturförordningen innehåller bestämmelser om att minimiinformation om bygg- eller anläggningsprojekt som hänför sig till den nationellt definierade kritiska infrastrukturen och den nationella säkerheten enligt artikel 6.1 i gigabitinfrastrukturförordningen inte får göras tillgängliga via den centrala informationspunkten. Eftersom det inte är möjligt att på ett uttömmande sätt räkna upp de typer av arbeten som anknyter till kritisk infrastruktur eller den nationella säkerheten, ankommer det på den som tillämpar lagen att i förekommande fall definiera dessa. Det kan anses att ett offentligt organ som äger fysisk infrastruktur och en nätoperatör har en omfattande och uppdaterad uppfattning om vilken del av deras uppgifter som gäller kritisk infrastruktur och den nationella säkerheten.

Redan de sekretessgrunder som föreskrivits i 24 § 7 och 8 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) kan hindra myndigheterna från att publicera uppgifter och bygg- och anläggningsprojekt som gäller kritisk infrastruktur och den nationella säkerheten.

6 §. Tillståndsförfaranden. I paragrafens fastställs i enlighet med artikel 7.5 fjärde stycket i gigabitinfrastrukturförordningen de undantagsfall där den behöriga myndigheten på eget initiativ får förlänga tidsfristerna för tillståndshandläggningen. Enligt paragrafen utgörs sådana undantagsfall av projekt som avser sambyggande och som kräver exceptionellt omfattande samordning.

En situation där det redan under tillståndsprcessen är behövt att beakta flera olika aktörers intressen och samordna till exempel tidsplaner och tillståndsvillkor betraktas som exceptionellt omfattande samordning.

7 §. Undantag från tillståndsförfarandena. I paragrafens 1 mom. fastställs de bygg- och anläggningsprojekt enligt artikel 9.1 i gigabitinfrastrukturförordningen vilka inte omfattas av ett tillståndsförfarande enligt den förordningen. Enligt momentet betraktas arbeten enligt artikel 9.1 vars inverkan är obetydlig och avgränsad och som inte medför större än obetydlig olägenhet som sådana.

I bedömningen av om konsekvenserna och den olägenhet som orsakas är liten ska man utöver arbetets omfattning och längd beakta till exempel att konsekvensen redan av ett enkelt arbete kan vara avsevärd, om arbetet utförs på en plats som är central med tanke på trafiken eller om det förutsätter ingrepp även i annan infrastruktur än den som är föremål för arbetet. Till exempel arbete som utförs utanför det egentliga vägområdet, vars utförande inte har konsekvenser för trafiken eller annan infrastruktur än sådan som är föremål för arbetet, betraktas i regel som obetydligt arbete.

I paragrafens 2 mom. regleras skyldigheten enligt artikel 9.4 i gigabitinfrastrukturförordningen att anmäla arbeten enligt artikel 9 i förordningen till Transport- och kommunikationsverket. Anmälan görs elektroniskt till den centrala informationspunkt som administreras av verket.

Det är motiverat att fastställa en skyldighet att anmäla bygg- och anläggningsprojekt, eftersom det ger Transport- och kommunikationsverket en möjlighet att övervaka om det varit nödvändigt att anmäla byggnadsplanen för ett projekt till den centrala informationspunkten och om aktören fullgjort sina skyldigheter till denna del. Fastställandet av skyldigheten ger verket ett instrument för att ingripa i till exempel problem som observerats i genomförandet av byggprojekt som gäller fiberoptiska nät, såsom att tillståndsförfarandena inte iakttagits.

8 §. Myndigheternas uppgifter. I paragrafens 1 mom. ges Transport- och kommunikationsverket till uppgift att utföra det i artikel 13.1 i gigabitinfrastrukturförordningen avsedda nationella tvistlösningsorganets uppgifter.

Transport- och kommunikationsverket har redan med stöd av den gällande sambyggnadslagen en skyldighet att främja nätoperatörernas samarbete och sträva efter att lösa meningsskiljaktigheter mellan nätoperatörerna i första hand genom medling.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det att kommunens byggnadstillsynsmyndighet i enlighet med artikel 10.5 i gigabitinfrastrukturförordningen övervakar att interna nät på en fastighet överensstämmer med kraven. I enlighet med gigabitinfrastrukturförordningen utförs övervakningen endast vid objekt som förutsätter ett lov enligt bygglagen (751/2023), det vill säga byggnader som är nya och byggnader som totalrenoveras, för vilka en ansökan om bygglov lämnats in efter den 12 februari 2026.

Det finns bestämmelser om kraven på en fastighets interna nät i artikel 10.4 i gigabitinfrastrukturförordningen och kraven preciseras i en föreskrift av Transport- och kommunikationsverket, vilken getts med stöd av 249 § 3 mom. 3 punkten i lagen tjänster inom elektronisk kommunikation.

Kravet på standarder och tekniska specifikationer enligt artikel 10.4 i gigabitinfrastrukturförordningen genomförs nationellt genom Transport- och kommunikationsverkets föreskrift om inomhusnäten i en fastighet och teleentreprenader.

Föreskriften ges med stöd av 244 §, 249 § och 277 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och kraven på interna nät beskrivs i sin helhet i föreskriften om inomhusnäten i en fastighet och teleentreprenader.

Skyldigheten att ordna övervakningen av att en fastighets interna nät är förenligt med kraven kommer direkt från artikel 10.5 i gigabitinfrastrukturförordningen, enligt vilken medlemsstaterna ska säkerställa överensstämmelse med de standarder eller tekniska specifikationer som avses i punkt 4 i artikeln. För att visa en sådan överensstämmelse ska medlemsstaterna fastställa förfaranden, vilket kan innebära inspektion på plats av byggnaderna eller av ett representativt urval av dem.

Det föreslås att övervakningen av att interna nät är förenliga med kraven föreskrivs som en uppgift för byggnadstillsynsmyndigheten, eftersom samma myndighet även till andra delar övervakar att man iakttar bestämmelserna om byggverksamhet vid nybyggande och totalrenovering.

Tillsynen av byggnadstillsynsmyndigheten handlar om tillsyn av dokumentationen om byggandet av ett internt nät på en fastighet. Den som ansöker om bygglov ska ålägga den entreprenör som bygger det interna nätet att göra behövliga mätningar och fysiska inspektioner med fotografier vid behov. Den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten granskar den dokumentation som uppkommit. Om till exempel mätningar om det interna nätets prestanda saknas, ska den som ansöker om bygglov komplettera dokumentationen.

Byggnadstillsynsmyndigheten ansvarar endast för att en anteckning som visar att ett internt nät är förenligt med kraven har gjorts i inspektionsprotokollet och att ansvarspersonen för byggskedet och inspektören för byggfasen styrkt deras inspektioner av byggarbetet i inspektionsprotokollet. I fråga om brister och reparationsbehov ligger ansvaret på den som påbörjar ett byggnadsprojekt och entreprenören och byggnadstillsynsmyndighetens ansvar begränsar sig endast till att konstatera att ett inspektionsprotokoll finns.

9 §. Transport- och kommunikationsverkets rätt att få information. Det föreslås att paragrafen innehåller bestämmelser om rätten för Transport- och kommunikationsverket att få uppgifter när det utför uppgifter enligt denna lag och gigabitinfrastrukturförordningen. I sak motsvarar paragrafen 12 § i sambyggnadslagen. En hänvisning till gigabitinfrastrukturförordningen har fogats till paragrafen.

10 §. Vite, hot om tvångsutförande och hot om avbrytande. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det i enlighet med artikel 15 i gigabitinfrastrukturförordningen att om någon bryter mot gigabitinfrastrukturförordningen, mot denna lag eller mot föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag, kan Transport- och kommunikationsverket ålägga denne att inom en skälig tid rätta till felet eller försummelsen. Beslutet kan förenas med vite eller med hot om att verksamheten helt eller delvis avbryts, eller att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas även på brott mot ett bindande beslut av det nationella tvistlösningsorganet.

Paragrafen motsvarar i fråga om innehåll 10 § 2 mom. i den gällande sambyggnadslagen.

11 §. Administrativ påföljdsavgift. I paragrafen finns det i enlighet med artikel 15 i gigabitinfrastrukturförordningen bestämmelser om en påföljdsavgift, som Transport- och kommunikationsverket kan påföra för de aktörer som omfattas av skyldigheterna i

gigabitinfrastrukturförordningen och denna lag, om de bryter mot eller försummar sina skyldigheter enligt förordningen eller denna lag. Påförande av påföljdsavgift förutsätter uppsåt eller oaktsamhet. Utgångspunkten vid oaktsamhetsbedömningen är en extern bedömning av aktsamheten i förfarandet. Det handlar om huruvida aktörens förfarande objektivt sett avviker från den fastställda skyldigheten. Med beaktande av oskuldspresumtionen är den allmänna utgångspunkten för att påföra en påföljdsavgift att den myndighet som påför en påföljdsavgift har ansvaret för att på ett tillräckligt och behörigt sätt utreda överträdelsen av förordningen och lagen samt att bevisa den.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs för vilka kränkningar av gigabitinfrastrukturförordningen eller denna lag Transport- och kommunikationsverket kan påföra en påföljdsavgift för nätoperatörer. Påföljdsavgiften förutsätter tillräknelighet, det vill säga uppsåt eller oaktsamhet.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs för vilka överträdelser av gigabitinfrastrukturförordningen Transport- och kommunikationsverket kan påföra en påföljdsavgift för en fastighetsägare eller en innehavare av bygglov enligt bygglagen. Påföljdsavgiften förutsätter tillräknelighet, det vill säga uppsåt eller oaktsamhet.

I 3 mom. i paragrafens finns det bestämmelser om påföljdsavgiftens storlek och bedömningen av storleken. Påföljdsavgiften är minst 1 000 euro och högst 100 000 euro. För att påföljden ska ha en tillräckligt förebyggande och avskräckande effekt, ska avgiftens storlek vara tillräcklig. Transport- och kommunikationsverket ska säkerställa att sanktionen och dess belopp står i proportion till gärningen. Till exempel ska den avgift som påförs för ringa överskridande av tidsfristen enligt 6 § 1 mom. i denna lag vara mindre än den avgift som påförs för överträdelse av skyldigheterna enligt artikel 5.2 i gigabitinfrastrukturförordningen och 4 § 1 mom. i denna lag.

Fastställandet av påföljdsavgiftens storlek ska grunda sig på en helhetsbedömning i enlighet med proportionalitetskravet. De omständigheter som ska beaktas i bedömningen är till exempel överträdelsens art, allvar, omfattning och längd samt de faktiska konsekvenserna med tanke på uppnåendet av målen i förordningen och lagen. Dessutom är det möjligt att beakta tidigare försummelser hos nätoperatören, fastighetsägaren eller den som ansöker om bygglov samt de ekonomiska fördelarna eller de förluster som undviks på grund av försummelserna, om sådana vinster eller förluster kan påvisas på ett tillförlitligt sätt.

Eftersom påföljdsavgifter av straffkaraktär i fråga om stränghet kan jämföras med bötesstraff, föreslås det inte att dröjsmålsränta drivs in eller att någon annan dröjsmålspåföljd påförs.

I 4 mom. i paragrafens finns det bestämmelser om när påföljdsavgift inte påförs. Enligt momentet påförs påföljdsavgift inte, om orsaken till överträdelsen eller försummelsen av skyldigheterna inte beror på nätoperatören, fastighetsägaren eller den som ansöker om bygglov, eller om det finns ett giltigt skäl eller något annat särskilt skäl till försummelsen. Som exempel på orsak som inte beror på den som gjort sig skyldig till försummelsen kan man nämna en driftstörning vid den elektroniska informationspunkten eller i ett allmänt kommunikationsnät eller en annan motsvarande orsak.

I stället för en påföljd kan vite, hot om tvångsutförande och hot om avbrytande enligt 10 § meddelas.

Utöver vad som föreskrivs i momentet får påföljdsavgift inte påföras, om det leder till brott mot förbudet mot dubbel straffbarhet. Bestämmelser om förbudet mot dubbel straffbarhet finns i artikel 50 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i artikel 4 i

tilläggsprotokoll 7 till Europakonventionen. Förbudet mot dubbel straffbarhet gäller som en allmän rättsprincip.

Således får påföljdsavgift inte påföras den som är misstänkt för samma gärning i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som är anhängigt vid en domstol. Påföljdsavgift får inte heller påföras den som för samma gärning har meddelats en lagakraftvunnen dom. Vid bedömningen av dubbel straffbarhet är dock andra administrativa påföljdsavgifter viktigare än straffrättsliga påföljder.

I 5 mom. i paragrafen finns det bestämmelser om preskriberingen av rätten att påföra en påföljdsavgift. Trafik- och kommunikationsministeriet får inte påföra påföljdsavgift om beslut inte har fattats inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen inträffade, eller vid fortsatt förseelse eller försummelse inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen upphörde.

Det föreslås att paragrafens 6 mom. innehåller bestämmelser om att lagen om verkställighet av böter innehåller bestämmelser om verkställighet av påföljdsavgiften.

I det föreslagna 7 mom. föreskrivs det att en påföljdsavgift preskriberas fem år efter den dag då det lagakraftvunna beslutet om påföljdsavgiften meddelades.

12 §. Ordnanande av centrala informationspunkters verksamhet samt avgifter som tas ut för användningen av tjänsten. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det i enlighet med artikel 14.5 i gigabitinfrastrukturförordningen att Transport- och kommunikationsverket har till uppgift att säkerställa att de uppgifter som föreskrivits att skötas av den centrala informationspunkten och via den enligt artiklarna 3–10, 12 och 13 i gigabitinfrastrukturförordningen utförs med iakttagande av skyldigheterna enligt och målen med gigabitinfrastrukturförordningen på ett ändamålsenligt sätt.

Enligt gigabitinfrastrukturförordningen kan det finnas en eller flera centrala informationspunkter i en medlemsstat, så länge som de tillsammans uppfyller kraven på en central informationspunkt. Till exempel den elektroniska tjänst som förutsätts i gigabitinfrastrukturförordningen och som möjliggör ansökan om de tillstånd som behövs för att bygga VHCN-nät samt en tjänst som möjliggör förfrågningar om och anmälning av positionen för fysisk infrastruktur kan bilda egna centrala informationspunkter. Dessa ska dock enligt förordningen omfattas av styrning via en så kallad digital ingångspunkt.

Paragrafens 2 mom. innehåller bestämmelser om skyldigheten för Transport- och kommunikationsverket att administrera en central informationspunkt och ordna dess verksamhet. Momentet innehåller dessutom bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets möjlighet att skaffa tekniska och biträdande tjänster från en privat tjänsteproducent i anknytning till ordnandet av verksamheten vid den centrala informationspunkten.

Paragrafens 3 mom. innehåller bestämmelser om den befogenhet som ges till Transport- och kommunikationsverket att ge myndigheterna hos en kommun eller statsförvaltning rätt att verka som regional central informationspunkt i ett visst område i fråga om beviljande av de tillstånd som avses i artikel 7 i gigabitinfrastrukturförordningen. Bestämmelsen behövs så att den eller de centrala informationspunkter som förutsätts i gigabitinfrastrukturförordningen för att bevilja tillstånd kan genomföras i Finland på ett ändamålsenligt sätt. Syftet med bestämmelsen är att i stället för en central informationspunkt möjliggöra att flera separata informationspunkter genomförs. Den elektroniska servicekanal som används för att genomföra den centrala

informationspunkten ska dock uppfylla de förutsättningar som fastställts i lagen. Eftersom de ansökningar som förmedlas eller behandlas via den centrala informationspunkten handlar om uppgifter om infrastruktur som är viktig för samhällets funktion, såsom plats- och lokaliseringssuppgifter om nätinфраstruktur, ska den elektroniska servicekanalen vara tillräckligt datasäker för behandlingen av ansökningar och bilagorna till dessa. Utöver det egentliga informationssystemets tekniska datasäkerhet ska även de praktiska åtgärderna i organisationen för den som svarar för en central informationspunkt främja datasäkerheten. Med operativ och administrativ datasäkerhet avses bland annat organisationens dataskyddsprocesser, riskhantering, personalsäkerhet och definitionen och administreringen av systembehörigheterna. Transport- och kommunikationsverket kan genom en föreskrift ge preciserande föreskrifter om det tillräckliga dataskydd som förutsätts av en elektronisk servicekanal i enlighet med vad som bestäms i 13 §. Dessutom ska servicekanalen uppfylla de krav som ställs på en central informationspunkt i artikel 7 i gigabitinfrastrukturförordningen. Den elektroniska servicekanalen ska även kunna ta emot och förmedla information från Transport- och kommunikationsverkets centrala informationspunkt så att tillståndsmyndigheten får tillstånd att behandla de uppgifter som förutsätts i gigabitinfrastrukturförordningen och eventuellt annanstans i den nationella lagstiftningen. Bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets rätt att ge föreskrifter som preciserar kraven i 1 och 3 punkten i det nämnda momentet regleras i 13 §.

Paragrafens 4 mom. innehåller bestämmelser om rätten för Transport- och kommunikationsverket att återkalla utnämningen av den som svarar för en central informationspunkt enligt 3 mom., om informationspunkten inte längre uppfyller de krav som avses i 3 mom. Den centrala regionala informationspunkten ska uppfylla de nämnda kraven under hela dess verksamhet. Syftet med bestämmelsen är att trygga nivån på datasäkerheten vid en central regional informationspunkt och andra krav som är väsentliga med tanke på dess funktion.

Paragrafens 5 mom. innehåller bestämmelser om skyldigheten för den av Transport- och kommunikationsverket utsedda administratören av den regionala centrala informationspunkten att ordna verksamheten vid informationspunkten i fråga på det sätt som Transport- och kommunikationsverket förordnar och att säkerställa det via informationspunkten är möjligt att sköta uppgifterna enligt punkt 2 och 3 i artikel 7 i gigabitinfrastrukturförordningen. Momentet innehåller dessutom bestämmelser om rätten för den som administrerar en regional central informationspunkt att skaffa tekniska och biträdande tjänster från en privat tjänsteproducent i anknytning till ordnandet av verksamheten vid den centrala informationspunkten.

Paragrafens 6 mom. innehåller bestämmelser om det tjänsteansvar som tillämpas på en person som tjänstgör för en privat tjänsteleverantör och övriga skyldigheter för en sådan person. I paragrafens 6 mom. föreskrivs det att bestämmelser om den avgift som ska tas ut för lämnande av sådan information som enligt gigabitinfrastrukturförordningen ska ges finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). I fråga om innehåll motsvarar momentet 5 § 2 mom. i sambyggnadslagen som upphävs enligt förslaget. Tillsvidare har inte någon avgift tagits ut för användning av den centrala informationspunkten.

Det föreslås att paragrafens 7 mom. innehåller bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets rätt att göra en teknisk säkerhets- och funktionsinspektion i lokalerna för den som svarar för en central regional informationspunkt och i dess handlingar för att övervaka de skyldigheter som ställts i denna lag och i de bestämmelser, föreskrifter och beslut

vilka getts med stöd av den. Det ska inte vara möjligt att inspektera utrymmen som omfattas av hemfridskyddet.⁴

Paragrafens 8 mom. innehåller bestämmelser om de avgifter som tas ut för lämnade av information som ska lämnas ut via en central informationspunkt. Bestämmelsen gäller för de avgifter som tas ut för uppgifter som lämnas ut såväl från Transport- och kommunikationsverkets centrala informationspunkt som från centrala regionala informationspunkter.

13 §. Transport- och kommunikationsverkets rätt att meddela föreskrifter. I paragrafens föreskrivs det i enlighet med artikel 3.1 i gigabitinfrastrukturförordningen att Transport- och kommunikationsverket får meddela föreskrifter om de minimikrav och den minimiinformation som krävs för att identifiera den som lämnar en begäran samt om den information som en operatör ska lämna i samband med en begäran om tillträde till fysisk infrastruktur. Dessutom föreskrivs i paragrafen rätten för Transport- och kommunikationsverket att meddela föreskrifter i fråga om kraven i 12 § 3 mom. 1 och 3 punkten i propositionen. Transport- och kommunikationsverket kan genom en föreskrift utfärda preciserande reglering om den tillräckliga nivå på dataskyddet som förutsätts av den elektroniska servicekanalen och hurudana utredningar den ska överlämna till Transport- och kommunikationsverket för att bevisa detta. Dessutom kan Transport- och kommunikationsverket utifrån en föreskrift fastställa de uppgifter som en central informationspunkt hos en kommun eller myndighet inom statsförvaltningen ska kunna förmedla eller ta emot från Transport- och kommunikationsverkets centrala informationspunkt.

14 §. Ikraftträdande. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det att lagen träder i kraft den 12 november 2025 då huvuddelen av bestämmelserna i gigabitinfrastrukturförordningen blir tillämpliga.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det att lagen om sambyggnad och samutnyttjande av nätinфраstruktur (276/2016) upphävs genom denna lag. Den upphävda lagens 5 § 1 mom. 4 punkten och 13 § förblir dock i kraft fram till dess att annat föreskrivs. Det är behövligt att hålla i kraft bestämmelsen i 5 § 1 mom. 4 punkten i sambyggnadslagen i fråga om den så kallade positionsutredningstjänsten, som Transport- och kommunikationsverket utvecklat utifrån sambyggnadslagen, och bemyndigandet att utfärda föreskrifter för Transport- och kommunikationsverket, så att verket kan vidareutveckla positionsutredningstjänsten och meddela föreskrifter om inlämnande av uppgifter till den.

Det föreslås att paragrafens 3 mom. innehåller bestämmelser om den övergångstid under vilken operatörerna ska göra en i 7 § 2 mom. avsedd anmälan om planerade bygg- och anläggningsprojekt till den behöriga tillståndsmyndigheten i stället för till den centrala informationspunkten. Övergångsbestämmelsen behövs, eftersom Transport- och kommunikationsverket inte kan förmedla anmälningar till tillståndsmyndigheterna då lagstiftningen trätt i kraft.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs det att 7 § gäller till utgången av 2025.

⁴ Se exempelvis GrUU 19/2002 rd

7.2 Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

249 §. *Planering och byggande av fastigheters och byggnaders fysiska infrastruktur och interna nät.* Det föreslås att paragrafen ändras så att den ligger i linje med gigabitinfrastrukturförordningen.

Paragrafens 1 mom. överensstämmer med 1 mom. i gällande lag.

Paragrafens 2 och 3 mom. upphävs. Artikel 10 i gigabitinfrastrukturförordningen innehåller bestämmelser om den fysiska infrastrukturen och fiberledningarna på en fastighet, varför den överlappande nationella regleringen ska upphävas.

Paragrafens 4 mom. ändras och blir till nya 2 mom. I nya 2 mom. finns det bestämmelser om projekt på vilka kraven i artiklarna 10.1–10.3 i gigabitinfrastrukturförordningen inte tillämpas. I artikel 10.7 och 10.8 i gigabitinfrastrukturförordningen finns det bestämmelser om medlemsstaternas möjlighet att fastställa vissa byggnadsklasser och byggnadstyper på vilka kraven på byggande av interna nät inte tillämpas.

I nya 2 mom. 1 och 2 punkten befrias småhus och fritidsbostäder från tillämpningen av skyldigheterna i artikel 10 i gigabitinfrastrukturförordningen. Dessa punkter motsvarar 1 och 2 punkten i förteckningen i 4 mom. i den gällande paragrafen.

Den gällande lagens 4 mom. 3 punkt (byggnader som ägs och huvudsakligen används av ett offentligt samfund) upphävs, eftersom ägande enligt gigabitinfrastrukturförordningen inte är en grund för att befria en byggnadsklass eller -typ från skyldigheten.

Förteckningens 4 punkt blir den nya 3 punkten. I punkten föreskrivs det att kraven i artikel 10 i gigabitinfrastrukturförordningen inte tillämpas på en byggnad där det, med beaktande av byggnadens användningsändamål och av kostnaderna för byggandet, skulle vara uppenbart oskäligt att bygga fiberfärdig fysisk infrastruktur och fiberledningar i fastigheten. I fråga om innehåll motsvarar punkten den gällande bestämmelsen, men ordalydelsen preciseras på så sätt att man i stället för fysisk infrastruktur som stödjer snabba bredbandsförbindelser och ett internt kommunikationsnät i enlighet med gigabitinfrastrukturförordningen talar om fiberfärdig fysisk infrastruktur och fiberledningar på en fastighet.

Skyldigheterna i anknytning till byggande av fiberfärdig fysisk infrastruktur och fiberledningar i på en fastighet enligt artikel 10 i gigabitinfrastrukturförordningen har utarbetats för att göra det lättare att erbjuda gigabitnät till slutanvändarna. I praktiken är skyldigheterna tillämpliga endast på fastigheter med separata lägenheter, till vilka det är behövligt att skaffa egna lägenhetsspecifika fiberoptiska anslutningar. Med undantag för bostadsfastigheter utgörs sådana fastigheter av småhus och fritidsbostäder enligt 2 mom. 1 och 2 punkten samt till exempel företagsparkar är företagen kan hyra egna verksamhetslokaler. I största delen av övriga fastigheter, såsom en lokalfastighet som används av ett enskilt företag eller skolbyggnader, finns det inte något motsvarande behov av att skaffa lägenhetsspecifika fiberoptiska anslutningar. I sådana situationer kan det anses vara orimligt att kräva fiberfärdig fysisk infrastruktur och fiberledningar i fastigheten med beaktande av byggnadens användningsändamål och de kostnader som orsakas av detta. Samma gäller även för temporära byggnader enligt 10 § i bygglagen (751/2023) och till exempel separata bastubyggnader och små hall- och lagerbyggnader som byggs för användning i en enskild fastighet, men som förutsätter bygglov.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs ett bemyndigande att utfärda förordning för Transport- och kommunikationsverket. I fråga om innehåll motsvarar 1, 2 och 4 punkten i momentet 1, 2 och

4 punkten i 5 mom. i den gällande lagen. Momentets 3 punkt motsvarar i regel 5 mom. 3 punkten i den gällande lagen, men ordalydelsen ändras på så sätt att den innehåller en hänvisning till gigabitinfrastrukturförordningen och terminologin i punkten överensstämmer med förordningen.

303 §. *Transport- och kommunikationsverkets allmänna uppgifter* Till paragrafen fogas ett nytt 6 mom., enligt vilket Transport- och kommunikationsverket inte övervakar att interna nät i fastigheter och den anknutna fysiska infrastrukturen har planerats och byggts i enlighet med en föreskrift som meddelats med stöd av 249 § 1 mom, 244 §, 249 § och 277 § till den del som övervakningen har föreskrivits som en uppgift för den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten i 8 § 2 mom. i lagen om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet.

Genom tillägget förtydligas fördelningen av tillsynsansvaret, eftersom det i 303 § i föreskrivs att Transport- och kommunikationsverket har till uppgift att övervaka efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser och beslut som utfärdats med stöd av den. En motsvarande bestämmelse ingår till exempel i gällande 303 § 3 mom. i fråga om övervakningen av elsäkerheten.

Gällande 6 mom. övergår till att bli 7 mom. Gällande 7 mom. övergår till att bli 8 mom.

7.3 Lagen om verkställighet av böter

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* Till paragrafens 2 mom. fogas en ny 61 punkt om att en påföljdsavgift enligt 11 § i lagen om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet verkställs på det sätt som föreskrivs i denna lag.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I propositionen föreslås det att bestämmelserna på lagnivå kompletteras med bestämmelser på lägre nivå än lag. De föreslagna nya bestämmelserna som preciserar bestämmelserna på lägre nivå utfärdas enligt förslaget genom tekniska föreskrifter av Transport- och kommunikationsverket.

Bemyndigandena att meddela föreskrifter är noggrant avgränsade, och föreskrifter kan meddelas endast för precisering av de i lag föreskrivna omständigheterna för en begränsad målgrupp. Bemyndigandena behövs för att precisera tekniska omständigheter och beakta särdragen i anknytning till branschen. Bemyndigandena anses vara sakliga på så sätt att de är noggrant avgränsade och gäller bestämda frågor för vilka det finns särskilda skäl som hänför sig till föremålet för regleringen, och regleringens betydelse i sak kräver inte reglering genom lag eller förordning.

Det föreslås att 13 § 1 mom. i lagen om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet innehåller bestämmelser om bemyndigandet för Transport- och kommunikationsverket att meddela föreskrifter om de minimikrav och den minimiinformation som krävs för att identifiera den som lämnar en begäran samt om den information som en

operatör ska lämna i samband med en begäran om tillträde till fysisk infrastruktur enligt artikel 3.1 i gigabitinfrastrukturförordningen.

En föreskrift kan dock gälla endast de uppgifter som ska lämnas och sättet att lämna in dessa och med den är det inte tillåtet att fastställa nya skyldigheter som gäller samutnyttjande av infrastruktur.

Dessutom innehåller föreslagna nya 3 mom. i 249 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation ett bemyndigande för Transport- och kommunikationsverket att meddela föreskrifter. Bemyndigandet att meddela föreskrifter motsvarar i fråga om innehåll 5 mom. i den gällande lagen och med stöd av den har föreskriften 65 E/2022 om inomhusnäten i en fastighet och teleentreprenader meddelats. Skyldigheten enligt artikel 10.4 i gigabitinfrastrukturförordningen att nationellt godkänna standarder eller tekniska specifikationer som gäller interna nät genomförs nationellt genom föreskriften.

Föreskriften kan gälla endast tekniska detaljer för att genomföra interna nät på en fastighet.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet och lagen om ändring av 249 och 303 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation träder i kraft den 12 november 2025, då gigabitinfrastrukturförordningen i huvudsak blir tillämplig.

Lagen om ändring av lagen om verkställighet av böter föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

10 Verkställighet och uppföljning

Kommunikationsministeriet följer genomförandet av de föreslagna lagarna på det nationella planet.

Kommissionen följer tillämpningen av artikel 7 i gigabitinfrastrukturförordningen (Tillståndsförfaranden och ledningsrätter) i medlemsstaterna. För detta ska medlemsstaterna avge en rapport till kommissionen vart tredje år om läget för genomförandet av artikeln och uppfyllandet av de förutsättningar som räknas upp i den. Rapporteringen görs från kommunikationsministeriets förvaltningsområde.

Enligt artikel 16.2 i gigabitinfrastrukturförordningen kan kommissionen för övervakningen av förordningen begära uppgifter från medlemsstaterna, vilka de ska lämna in utan obefogat dröjsmål. Medlemsstaterna ska i ett tätt samarbete med kommissionen via kommunikationskommittén fastställa indikatorer med vilka det är möjligt att på ett lämpligt sätt övervaka tillämpningen av förordningen och en mekanism med vilken regelbunden informationsinsamling och rapportering till kommissionen säkerställs. Kommunikationsministeriets förvaltningsområde är med och utarbetar indikatorerna.

11 Samband med andra propositioner

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om verkställighet av böter och till vissa lagar som har samband med den (RP 5/2025 rd) har överlämnats till riksdagen den 20 februari 2025 och godkänts ändrad den 27 juni 2025. Den centrala reformen i denna proposition är att bestämmelserna om verkställighet av administrativa påföljdsavgifter samlas till lagen om verkställighet av böter från flera tiotals olika lagar. I lagförslag 3 i propositionen föreslås att 1 § 2 mom. i lagen om verkställighet av böter (671/2002)

ändras. Ändringen gäller bland annat fogande av den nya 61 punkten till momentet. Om det föreslås att 1 § i lagen om verkställighet av böter ändras med anledning av andra regeringspropositioner, ska bestämmelsen enligt denna proposition samordnas med dessa ändringar. Regeringens proposition RP 46/2025 rd med förslag om ändringar av 1 § i lagen om verkställighet av böter är för närvarande anhängig. Propositionen ska samordnas med de nämnda propositionerna, eftersom de har konsekvenser för numreringen av den nya punkt som föreslagits i denna proposition.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Propositionen ska konstitutionellt sett granskas med tanke på bestämmelserna om den straffrättsliga legalitetsprincipen (8 §), egendomsskyddet (15 §) och rättsskyddet i strafflagen.

Tillträdet till fysisk infrastruktur i fråga om privata kommersiella byggnader

Propositionens förhållande till egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen ska granskas med tanke på 2 § i lagförslag 1. I 2 § i lagförslaget finns det bestämmelser om tillträdet till fysisk infrastruktur.

Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning bestäms genom lag. Egendomsskyddet omfattar utöver den principiella rätten för en ägare att disponera och använda sin egendom på önskat sätt också rätten att råda över den (GrUU 41/2006 rd, s. 2, GrUU 49/2005 rd, s. 2, GrUU 15/2005 rd, s. 2). Enligt grundlagsutskottets praxis kan ägarens rättigheter begränsas genom lag, förutsatt att regleringen uppfyller de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Egendomsskyddet hör till de grundläggande fri- och rättigheter som inte är absoluta, utan som ska beaktas i förhållande till sin uppgift i samhället. I 15 § 1 mom. i grundlagen ingår en så kallad generalklausul om egendomsskydd utifrån vilken olika begränsningar i synnerhet av ägarens nyttjanderättigheter och ägarens bestämmanderätt bedöms och som enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis kan ställas, om bestämmelser om noggrant avgränsade och exakt definierade begränsningar föreskrivs genom lag, begränsningarna är godtagbara och står i riktig proportion till det eftersträlvade målet och inte kränker kärnområdet för den aktuella grundläggande fri- och rättigheten. Då en grundläggande fri- och rättighet begränsas ska man dessutom sörja för tillräckliga rättsskyddsarrangemang (GrUU 25/1994 rd, s. 4–5).

Genom den föreslagna lagen utfärdas bestämmelser om de ärenden ska regleras nationellt enligt gigabitinfrastrukturförordningen eller om vilka det är möjligt att utfärda bestämmelser som kompletterar gigabitinfrastrukturförordningen eller som avviker från den. Det föreslås att 2 § i lagförslaget innehåller bestämmelser om utövande av det nationella handlingsutrymme som ingår i artikel 3.3 första stycket i gigabitinfrastrukturförordningen. I bestämmelsen utvidgas skyldigheten att samtycka till samutnyttjande till att gälla även vissa privata kommersiella byggnader i ett landsbygdsområde. En ägare av en sådan kommersiell byggnad ska på skriftlig begäran av operatören tillmötesgå rimliga begäranden om att få tillträde till en kommersiell byggnad inbegripet tak, så att element av VHCN-nät eller tillhörande faciliteter kan installeras på rättvisa och rimliga villkor och förutsättningar till ett marknadsmässigt pris.

De föreslagna bestämmelserna kan innebära partiell begränsning av den nyttjanderätt som hör till egendomsskyddet för ägare av privata kommersiella byggnader. I lagen utfärdas dock exakta och noggrant avgränsade bestämmelser om begränsningen och bakgrunden till den utgörs av ett starkt samhälleligt intresse att främja samutnyttjande av befintlig fysisk infrastruktur och

således främjas tillgången på mycket snabba nätanslutningar även i glesbefolkade områden. Det kan även anses att installation av element av VHCN-nät i kommersiella byggnader inte orsakar avsevärda olägenheter eller hindrar användningen av kommersiella byggnader som ska betraktas som butiksbyggnader, byggnader för inkvarteringsanläggningar eller restaurangbyggnader.

Förslaget bedöms vara exakt och noga avgränsat med tanke på de allmänna förutsättningarna att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna och tillräckligt proportionerlig i förhållande till de bakomliggande målet med propositionen. Bestämmelser om förslaget utfärdas på lagnivå och det ingriper inte i egendomsskyddet kärnområde. Förslaget anses vara godtagbart med tanke på det egendomsskydd som tryggats i grundlagen.

Påföljdsregleringen

Påföljdsregleringen i gigabitinfrastrukturförordningen är betydelsefull med tanke på det rättsskydd som tryggats i 21 § i grundlagen. Den är dessutom betydelsefull med tanke på den straffrättsliga legalitetsprincipen enligt 8 § i grundlagen och förbudet mot dubbel straffbarhet. En påföljdsavgift ingriper i egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen.

I artikel 15 i gigabitinfrastrukturförordningen åläggs medlemsstaterna att utfärda bestämmelser om påföljder som tillämpas på överträdelser av bestämmelserna i förordningen. Påföljderna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. I övrigt hör påföljdsregleringen till det nationella handlingsutrymmet för en medlemsstat, så länge som de allmänna kraven på genomförande av unionsrätten, vilka grundar sig på principen om uppriktigt samarbete, uppfylls (motsvarighets- och effektivitetsprincipen).

I 11 § i lagförslag 1 föreskrivs en möjlighet för Transport- och kommunikationsverket att påföra en påföljdsavgift för överträdelse eller försummelse av vissa bestämmelser i förordningen och i den nationella lagen. Grundlagsutskottet har i sak jämställt ekonomiska påföljder av straffkaraktär med straffrättsliga påföljder. När en administrativ sanktion i sak jämställs med en straffrättslig påföljd måste villkoren för regleringen uppfyllas.

Syftet med gigabitinfrastrukturförordningen är att underlätta införandet av VHCN-nät. Målet är att främja samutnyttjande av den existerande fysiska infrastrukturen och att effektivisera införandet av ny fysisk infrastruktur så att VHCN-nät kan tas i bruk snabbare och med lägre kostnader, då de europeiska privata hushållen har tillgång till effektiva kommunikationsanslutningar. Detta kan anses vara centralt för informationssamhällets funktion och förtroendet för det, vilket är ett godtagbart mål för påföljdsreglering.

Syftet med den föreslagna påföljdsregleringen är att säkerställa att bestämmelserna iakttas och att de skyldigheter som fastställts för att bedriva verksamhet fullgörs. Bestämmelserna främjar specialprevention och allmän prevention. Med tanke på övervakningens effektivitet och funktion kan lindrigare påföljder inte anses vara tillräckliga, med beaktande av ovan nämnda godtagbara mål och den centrala rollen för effektiva kommunikationsnät för informationssamhällets funktion.

Den föreslagna påföljdsavgiften är inte problematisk med tanke på förbudet mot dubbel straffbarhet. Förbudet mot dubbel straffbarhet gäller som allmän rättslig grund, och det finns inget behov av att föreskriva särskilt om det. Möjligheten till överlappande förfaranden enligt olika bestämmelser kan dock inte helt uteslutas.

Grundlagsutskottet har ansett att de bestämmelser som är relevanta för proportionaliteten gäller sanktionernas storlek i eurobelopp, men också de omständigheter som ska beaktas vid fastställandet av påföljdens storlek och avstående från påföljdsavgift. Utskottet har också i sin praxis förutsatt att myndighetens prövning vid beslut om att inte påföra påföljdsavgift ska vara bunden till prövning så att påföljdsavgift inte påförs om de villkor som anges i lag är uppfyllda. (GrUU 46/2021 rd, punkt 17 med hänvisningar).

Den föreslagna paragrafen om en påföljdsavgift är proportionell. Den innehåller bestämmelser om påföljdsavgiftens maximi- och minimibelopp samt om de omständigheter som ska beaktas vid påföljdspövningen. Stränghetsgraden har bestämts i förhållande till gärningarnas klandervärdhet och skyddsintresset, och påföljdsavgiften påförs juridiska personer. Det är inte fråga om en sådan påföljdsavgift som ett kollegialt organ ska besluta om. Förslaget är inte heller problematiskt med tanke på oskuldspresumtionen, eftersom det inte grundar sig på ansvar oberoende av vållande (se GrUU 9/2018 rd, s. 4).

När Transport- och kommunikationsverket påför påföljdsavgift är det fråga om sådan behandling av ett förvaltningsärende på vilken förvaltningslagen tillämpas (se GrUU 32/2005 rd, s. 3/II). I den föreslagna paragrafen föreskrivs det också om när påföljdsavgift inte ska påföras. Transport- och kommunikationsverket har tillgång även till lindrigare påföljder än en påföljdsavgift (10 § i lagförslag 1).

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för administrativa påföljder bestämmas i lag, eftersom det innebär utövning av offentlig makt att påföra en sådan avgift. Grundlagsutskottet har även ansett att det är fråga om betydande utövning av offentlig makt. Det ska lagstiftas exakt och tydligt om grunderna för betalningsskyldigheten och storleken på avgiften samt om den betalningsskyldiges rättssäkerhet och grunderna för att verkställa lagen. Även om kravet på exakthet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen i 8 § i grundlagen inte direkt gäller regleringen av administrativa påföljder, kan det allmänna kravet på exakthet ändå inte åsidosättas i samband med sådan reglering. I praktiken har utskottet utvidgat sin praxis för bestämmelser om blankostraff till att också gälla bestämmelser om administrativa påföljder (GrUU 21/2020 rd, s. 2 med hänvisningar).

I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om avgiftens maximi- och minimibelopp. Den betalningsskyldiges rättsskydd tillgodoses med stöd av den allmänna lagstiftningen.

I samband med revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna betonade grundlagsutskottet att målet i fråga om blankoregleringen ska vara att de kedjor av bemyndiganden som ingår i straffbestämmelserna ska vara exakt angivna och att de materiella bestämmelser som utgör ett villkor för straffbarhet ska vara avfattade med den exakthet som krävs av straffbestämmelser och att det av det normkomplex som bestämmelserna ingår i ska framgå att brott mot dem är straffbart samt att det också i den bestämmelse som inbegriper själva kriminaliseringen bör finnas en saklig beskrivning av den gärning som avses bli kriminaliserad (GrUU 21/2020 rd, s. 2 med hänvisningar).

Den föreslagna paragrafen om påföljdsavgiften uppfyller de kriterier som fastställts för blankoreglering. Den innehåller en hänvisning till artiklarna i gigabitinfrastrukturförordningen och en saklig beskrivning av de gärningar som sanktioneras. Gigabitinfrastrukturförordningen uppfyller dock inte alla kriterier som fastställts för blankoreglering. Exaktheten i skyldigheterna i gigabitinfrastrukturförordningen varierar och de innehåller inte återhänvisningar. Detta är i sig inte exceptionellt i EU-lagstiftningen. I EU-domstolens etablerade rättspraxis har unionslagstiftningen företrädde framför nationell rätt i överensstämmelse med de villkor som

lagts fast i denna rättspraxis. I vår nationella lagstiftning finns det inte skäl att gå in för lösningar som strider mot EU-rätten. (GrUU 12/2019 rd, s. 4 med hänvisningar).

Det föreslås att det nationella handlingsutrymmet används på så sätt att påföljdsavgiften fogas endast till sådana exakt avgränsade skyldigheter som föreskrivits i förordningen och som föreskrivs genom lagförslag 1 i propositionen. En del av de skyldigheter som föreskrivits i förordningen har inte uttryckts tillräckligt noggrant eller så kan de innehålla kvalitativa eller öppna kriterier för det förfarande som skyldigheten gäller.

I 11 § i lagförslag 1 i propositionen finns det bestämmelser om de gärningar och försummelser som ligger till grund för en påföljdsavgift. De skyldigheter som ligger till grund för gärningarna och försummelserna är noggrant avgränsade på det sätt som legalitetsprincipen förutsätter och en utomstående har möjlighet att bedöma om man gjort sig skyldig till dessa. Det är nödvändigt att förena en påföljdsavgift med dessa skyldigheter för att de ska fullgöras effektivt. Skyldigheterna är centrala med tanke på genomförandet av målen med gigabitinfrastrukturförordningen.

I propositionen föreslås det inte att en påföljdsavgift kan påföras för de skyldigheter i förordningen vilka inte uttryckts tillräckligt noggrant i förordningen eller vilka omfattas av kvalitativa eller öppna kriterier i fråga om förfarandet. Av denna orsak föreslås det inte att en eventuell påföljdsavgift förenas med de skyldigheter som ingår i punkterna 1–3 i artikel 3, artikel 4.5 och artikel 11.3 i gigabitinfrastrukturförordningen.

Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att påföljdsavgifter inte kan påföras för myndigheter. Utskottet har ansett att administrativa påföljdsavgifter som påförs för en myndighet är främmande med tanke på den allmänna rättsordningen bland annat därför att myndigheternas binds av legalitetsprincipen och ska iakttä de allmänna förvaltningslagarna (GrUU 13/2023 rd, s. 3 med hänvisningar).

Det nationella handlingsutrymme som gäller sanktionerna i gigabitinfrastrukturförordningen kan anses göra det möjligt att myndigheterna avgränsas utanför påföljderna. Dessutom kan det bedömas att påföljdsavgifter som påförs för myndigheter inte nödvändigtvis uppfyller kravet på effektivitet, eftersom myndigheternas verksamhet, med avvikelse från privatpersoner, är bunden till statsbudgeten. På grund av detta föreslås det att påföljdsavgifterna gäller endast för privatpersoner.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande i frågan.

Kläm

Eftersom gigabitinfrastrukturförordningen innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Genom denna lag preciseras och kompletteras Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1309 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av gigabitnät för elektronisk kommunikation, om ändring av förordning (EU) 2015/2120 och om upphävande av direktiv 2014/61/EU (Gigabitinfrastrukturförordningen), nedan *gigabitinfrastrukturförordningen*.

2 §

Tillträde till fysisk infrastruktur

Ägare av sådana privata kommersiella byggnader som uppfyller villkoren enligt artikel 3.3 första stycket i gigabitinfrastrukturförordningen och som inte ägs eller kontrolleras av en nätoperatör ska på skriftlig begäran av en operatör tillgodose sådana rimliga begäranden om tillträde till dessa byggnader, inbegripet deras tak, ett element av nät med mycket hög kapacitet eller tillhörande faciliteter kan installeras på rättvisa och rimliga villkor och till ett pris som återspeglar marknadsvillkoren.

Ett landsbygdsområde enligt artikel 3.3 första stycket a avser glesbygd eller kärnlandsbygd enligt Finlands miljöcentrals klassificering av stads- och landsbygdsområden baserad på geografisk information 2018 samt lokala centrum på landsbygden som omges av glesbygd eller kärnlandsbygd.

3 §

Öppenhet avseende fysisk infrastruktur

Den i artikel 4.1 andra stycket i gigabitinfrastrukturförordningen avsedda tidsfrist inom vilken tillgång till minimiinformation om fysisk infrastruktur ska ges i elektroniskt format via en central informationspunkt ska förlängas med 12 månader i fråga om kommuner med färre än 3 500 invånare.

Skyldigheterna enligt artiklarna 4.1, 4.3 och 4.5 i gigabitinfrastrukturförordningen tillämpas inte på sådan fysisk infrastruktur eller sådana nät eller delar av dessa vars äventyrande skulle vara ägnat att orsaka betydande allmän fara eller att försvaga den nationella säkerheten (*kritisk infrastruktur*).

4 §

Samordning av bygg- och anläggningsprojekt

De skyldigheter som avses i artikel 5.2 första stycket i gigabitinfrastrukturförordningen tillämpas också på andra bygg- och anläggningsprojekt än sådana som helt eller delvis finansieras med offentliga medel.

De skyldigheter som avses i artiklarna 5.2 och 5.4 i gigabitinfrastrukturförordningen tillämpas inte på bygg- och anläggningsprojekt som gäller kritisk infrastruktur.

5 §

Öppenhet avseende planerade bygg- och anläggningsprojekt

Med avvikelse från den tidsfrist som anges i artikel 6.1 andra stycket i gigabitinfrastrukturförordningen ska nätoperatören göra den information som avses i artikel 6.1 första stycket tillgänglig senast tre månader innan ansökan om tillstånd lämnas in till de behöriga myndigheterna. Det offentliga organ som äger eller kontrollerar den fysiska infrastrukturen ska göra informationen tillgänglig senast fyra månader innan ansökan om tillstånd lämnas in till de behöriga myndigheterna.

Den skyldighet att ge tillgång till minimiinformation som avses i artikel 6.1 i gigabitinfrastrukturförordningen tillämpas inte på bygg- och anläggningsprojekt som gäller kritisk infrastruktur. Skyldigheten tillämpas inte heller på bygg- och anläggningsprojekt som hänför sig till nödsituationer där omedelbara hot mot liv eller egendom föreligger eller till säkerställande av den nationella säkerheten.

Den skyldighet att ge tillgång till minimiinformation som avses i artikel 6.1 i gigabitinfrastrukturförordningen tillämpas inte heller på bygg- och anläggningsprojekt i anslutning till byggande av enskilda privata accessnät.

Offentliga organ som äger eller kontrollerar fysisk infrastruktur samt nätoperatörer får inte ge tillgång till sådan minimiinformation som avses i artikel 6.1 i gigabitinfrastrukturförordningen i fråga om bygg- och anläggningsprojekt som gäller kritisk infrastruktur eller av i 2 mom. avsedda skäl som rör nationell säkerhet.

6 §

Tillståndsförfaranden

Den behöriga myndigheten kan i enlighet med artikel 7.5 fjärde stycket i gigabitinfrastrukturförordningen i undantagsfall och vederbörligen underbyggda fall förlänga de tidsfrister som avses i artikel 7.5 första stycket och artikel 7.6 i gigabitinfrastrukturförordningen, om det är fråga om ett projekt som avser sambyggande och som kräver exceptionellt omfattande samordning.

7 §

Undantag från tillståndsförfarandena

Som sådana bygg- och anläggningsprojekt enligt artikel 9.1 i gigabitinfrastrukturförordningen som inte omfattas av ett tillståndsförfarande enligt den förordningen, betraktas arbeten vars inverkan är obetydlig och avgränsad och som inte medför större än obetydlig olägenhet.

Operatörer som avser att genomföra ett bygg- och anläggningsprojekt enligt artikel 9 i gigabitinfrastrukturförordningen ska innan projektet inleds meddela sin avsikt via en central informationspunkt.

8 §

Myndigheternas uppgifter

Transport- och kommunikationsverket är det nationella tvistlösningsorgan som avses i artikel 13.1 i gigabitinfrastrukturförordningen.

Kommunens byggnadstillsynsmyndighet utövar med stöd av bygglagen (751/2023) i samband med tillsynen över projekt som kräver tillstånd tillsyn över att fastighetens inomhusnät och den fysiska infrastrukturen i anslutning därtill har byggts i enlighet med artikel 10.1–10.3 i gigabitinfrastrukturförordningen och Transport- och kommunikationsverkets föreskrifter som utfärdats med stöd av 244, 249 och 277 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014).

9 §

Transport- och kommunikationsverkets rätt att få information

Transport- och kommunikationsverket har, när det fullgör uppgifter enligt denna lag, rätt att trots sekretessbestämmelserna få den information som är nödvändig för att verket ska kunna fullgöra sina uppgifter av dem vilkas rättigheter och skyldigheter denna lag gäller samt av aktörer som handlar för deras räkning.

Informationen ska lämnas ut avgiftsfritt, utan obefogat dröjsmål och i den form som myndigheten begärt.

10 §

Vite, hot om tvångsutförande och hot om avbrytande

Om någon bryter mot gigabitinfrastrukturförordningen, mot denna lag eller mot föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag, eller om någon inte iakttar ett bindande beslut som antagits av det nationella tvistlösningsorganet, kan Transport- och kommunikationsverket ålägga denne att inom en skälig tid rätta till felet eller försummelsen. Beslutet kan förenas med vite eller med hot om att verksamheten helt eller delvis avbryts, eller att den försummade åtgärden vidtas på den försummliges bekostnad. Bestämmelser om vite, hot om avbrytande och hot om tvångsutförande finns i viteslagen (1113/1990).

11 §

Administrativ påföljdsavgift

Transport- och kommunikationsverket kan påföra en i gigabitinfrastrukturförordningen avsedd nätoperatör påföljdsavgift, om operatören uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar

1) skyldigheten enligt artikel 4.3 i gigabitinfrastrukturförordningen att ge tillgång till minimiinformation om fysisk infrastruktur,

2) samordningsskyldigheten i fråga om bygg- och anläggningsprojekt enligt artikel 5.2 i gigabitinfrastrukturförordningen och 4 § 1 mom.,

3) skyldigheten enligt artikel 6.1 i gigabitinfrastrukturförordningen att ge tillgång till minimiinformation om planerade bygg- och anläggningsprojekt eller en tidsfrist enligt 5 § 1 mom.

Transport- och kommunikationsverket kan påföra en fastighetsägare eller den som ansöker om bygglov enligt bygglagen påföljdsavgift, om fastighetsägaren eller den som ansöker om bygglov uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar en i artikel 10.1–10.3 i gigabitinfrastrukturförordningen avsedd skyldighet att utrusta byggnader och fastigheter med fiberfärdig fysisk infrastruktur och fiberledningar i fastigheter eller med accesspunkter.

Påföljdsavgiften uppgår till minst 1 000 och högst 100 000 euro. Påföljdsavgiftens storlek ska basera sig på en helhetsbedömning.

Påföljdsavgift påförs inte, om orsaken till överträdelsen eller försummelsen av skyldigheterna inte beror på nätoperatören, fastighetsägaren eller den som ansöker om bygglov, eller om det finns ett giltigt skäl eller något annat särskilt skäl till försummelsen.

Påföljdsavgift får inte påföras, om mer än fem år har förflutit sedan överträdelsen eller försummelsen inträffade. Om överträdelsen eller försummelsen har varit av fortlöpande karaktär räknas den femåriga tidsfristen från det att överträdelsen eller försummelsen har upphört.

Bestämmelser om verkställighet av påföljdsavgift som påförts med stöd av denna lag finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002).

Påföljdsavgiften preskriberas fem år från det att ett lagakraftvunnet avgörande meddelades.

12 §

Ordnande av centrala informationspunkters verksamhet samt avgifter som tas ut för användningen av tjänster

Transport- och kommunikationsverket har till uppgift att säkerställa att de uppgifter som centrala informationspunkter enligt artiklarna 3–10, 12 och 13 i gigabitinfrastrukturförordningen svarar för utförs med iakttagande av skyldigheterna enligt och målen med gigabitinfrastrukturförordningen på ett ändamålsenligt sätt.

Transport- och kommunikationsverket svarar för de centrala informationspunkterna och ordnar deras verksamhet. Transport- och kommunikationsverket kan skaffa tekniska och biträdande tjänster i anslutning till ordnandet av de centrala informationspunkternas verksamhet hos en privat tjänsteleverantör eller producera tjänsterna själv. En tjänsteleverantör får inte i sin övriga affärsverksamhet utnyttja information som tjänsteleverantören tagit del av vid fullgörandet av uppgifterna.

Transport- och kommunikationsverket kan, med avvikelse från vad som föreskrivs i 2 mom., utnämna en annan myndighet att svara för en regional central informationspunkt. En annan myndighet kan utnämnas att svara för en central informationspunkt på regional nivå, om den regionala centrala informationspunkten

1) är tillräckligt informationssäker,

2) uppfyller kraven på centrala informationspunkter enligt artikel 7 i gigabitinfrastrukturförordningen,

3) kan ta emot information som hänför sig till behandlingen av ansökningar från den centrala informationspunkt som Transport- och kommunikationsverket svarar för och från regionala centrala informationspunkter som någon annan myndighet svarar för samt förmedla information

som hänför sig till behandlingen av ansökningar till den centrala informationspunkt som Transport- och kommunikationsverket svarar för och till regionala centrala informationspunkter som någon annan myndighet svarar för.

Transport- och kommunikationsverket kan återkalla en i 3 mom. avsedd utnämning till att svara för en regional central informationspunkt, om den regionala centrala informationspunkten eller den som svarar för den inte uppfyller villkoren enligt 3 mom.

Den som svarar för en regional central informationspunkt ska ordna verksamheten för denna informationspunkt i den region som Transport- och kommunikationsverket fastställer och säkerställa att det är möjligt att utföra de uppgifter som avses i artikel 7.2 och 7.3 i gigabitinfrastrukturförordningen via informationspunkten. Den som svarar för en regional central informationspunkt kan skaffa tekniska och biträdande tjänster i anslutning till ordnandet av den centrala informationspunktens verksamhet hos en privat tjänsteleverantör. Tjänsteleverantören får inte i sin övriga affärsverksamhet utnyttja information som den har tagit del av vid fullgörandet av uppgifterna.

På personer som är anställda hos en privat tjänsteleverantör tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de utför uppgifter i enlighet med 2 och 4 mom. Personer som är anställda hos en privat tjänsteleverantör ska, när de utför uppgifter i enlighet med 2 och 4 mom., iakttä vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), förvaltningslagen (434/2003), arkivlagen (831/1994), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), dataskyddslagen (1050/2018), språklagen (423/2003) och samiska språklagen (1086/2003). Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Transport- och kommunikationsverket kan utföra tekniska säkerhets- och funktionsinspektioner hos den som svarar för en regional central informationspunkt för att övervaka efterlevnaden av skyldigheterna enligt denna lag samt enligt bestämmelser som utfärdats och föreskrifter och beslut som meddelats med stöd av den. Transport- och kommunikationsverket har rätt att i samband med tekniska säkerhets- eller funktionsinspektioner få tillträde till de utrustningsutrymmen och övriga lokaler som tillhör den som svarar för informationspunkten samt att, trots vad som föreskrivs om sekretess för uppgifter, för granskning få dokument och information som är nödvändiga för tillsynsuppgiften.

Bestämmelser om den avgift som ska tas ut för lämnande av sådan information som enligt gigabitinfrastrukturförordningen ska lämnas ut via den centrala informationspunkten finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

13 §

Transport- och kommunikationsverkets rätt att meddela föreskrifter

Transport- och kommunikationsverket får meddela föreskrifter för att precisera de krav som avses i 12 § 3 mom. 1 och 3 punkten och föreskrifter om de minimikrav och den minimiinformation som krävs för att identifiera den som lämnar en begäran om tillträde till fysisk infrastruktur samt om den information som en operatör ska lämna i samband med begäran. Bestämmelser om begäranden finns i artikel 3.1 i gigabitinfrastrukturförordningen.

14 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om sambyggnad och samutnyttjande av nätinфраstruktur (276/2016). Bestämmelserna i 5 § 1 mom. 4 punkten samt i 7 och 13 § i den upphävda lagen förblir dock i kraft tills något annat föreskrivs.

Före den 1 januari 2027 ska operatörer lämna sådana meddelanden som avses i 7 § 2 mom. till den behöriga myndigheten i stället för via en central informationspunkt.

Bestämmelserna i 11 § 7 mom. i denna lag är i kraft till utgången av 2025.

2.

Lag

om ändring av 249 och 303 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) 249 och 303 §, sådana de lyder i lag 1003/2018,
som följer:

249 §

Planering och byggande av fastigheters och byggnaders fysiska infrastruktur och interna nät

Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät som ansluts till ett allmänt kommunikationsnät ska uppfylla kraven enligt denna lag. Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät ska planeras och byggas så att de abonnenter som avses i 111 § kan välja teleföretag.

Kraven i artikel 10.1–10.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1309 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av gigabitnät för elektronisk kommunikation, om ändring av förordning (EU) 2015/2120 och om upphävande av direktiv 2014/61/EU (Gigabitinfrastrukturförordningen), nedan *gigabitinfrastrukturförordningen*, tillämpas inte på projekt som avser

- 1) småhus,
- 2) fritidsbostäder,
- 3) byggnader där det, med beaktande av byggnadens användningsändamål och av kostnaderna för byggandet, skulle vara uppenbart oskäligt att bygga fiberfärdig fysisk infrastruktur och fiberledningar i fastigheten.

Transport- och kommunikationsverket får meddela föreskrifter om

- 1) de tekniska egenskaper hos kommunikationsnät som ska beaktas vid planeringen av näten samt utformningen av och innehållet i planeringsdokumenten,
- 2) tekniska anslutningspunkter i kommunikationsnäten,
- 3) de tekniska krav som ska ställas på sådan fysisk infrastruktur i fastigheter och byggnader som stöder nät med mycket hög kapacitet och på interna kommunikationsnät samt om de tekniska specifikationer som avses i artikel 10.4 i gigabitinfrastrukturförordningen och som behövs för genomförandet av förordningen,
- 4) andra tekniska arrangemang som kan jämföras med dem som avses i 1–3 punkten och som har betydelse för administreringen av fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät.

303 §

Transport- och kommunikationsverkets allmänna uppgifter

Transport- och kommunikationsverket har till uppgift att utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag samt bestämmelser som utfärdats och beslut som meddelats med stöd av den, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Transport- och kommunikationsverkets beslutanderätt omfattar inte frågor som gäller avtalsförhållanden eller ersättningsansvar mellan företag och abonnenter eller teleföretags regressrätt eller återbetalningsskyldighet.

Transport- och kommunikationsverkets tillsyn omfattar inte sådana krav som hänför sig till skydd av människors och husdjurs hälsa och säkerhet som avses i 251 § 1 mom. 1 punkten och inte heller sådana väsentliga elsäkerhetskrav som avses i 251 § 1 mom. 2 punkten, till den del det föreskrivs att någon annan myndighet ska övervaka efterlevnaden av kraven.

Transport- och kommunikationsverkets tillsyn omfattar inte efterlevnaden av bestämmelserna i 22 kap., med undantag för 176–179 §.

Transport- och kommunikationsverkets tillsyn omfattar inte efterlevnaden av bestämmelserna i 28 kap., med undantag för 241 och 242 §.

Transport- och kommunikationsverket utövar inte tillsyn över att fastighetens inomhusnät och den fysiska infrastrukturen i anslutning därtill har planerats och byggts i enlighet med den föreskrift som utfärdats med stöd av 249 § 1 mom. och 244, 249 och 277 § till den del det föreskrivs i 8 § 2 mom. i lagen om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet (/) att tillsynen hör till kommunens byggnadstillsynsmyndighets uppgifter.

Till Transport- och kommunikationsverkets uppgifter hör att främja samreglerings- och självregleringsåtgärder inom branschen, om det genom samreglering eller självreglering, beroende på sakens natur, är möjligt att se till att de krav som föreskrivs i denna lag uppfylls.

Transport- och kommunikationsverket ska höra kommunikationsministeriet och samarbeta med ministeriet när verket med stöd av denna lag bereder föreskrifter i frågor som också innefattar bemyndigande att utfärda förordning eller som har en avsevärd betydelse för att denna lags syften ska uppnås. Transport- och kommunikationsverket ska dessutom höra finansministeriet när verket med stöd av denna lag bereder föreskrifter i ärenden som har betydelse för den allmänna utvecklingen av den offentliga förvaltningen och utvecklingen av statsförvaltningens strukturer, styrningssystem och verksamhet eller styrningen av informationsförvaltningen inom statsförvaltningen, de allmänna grunderna för den elektroniska kommunikationen och informationssäkerheten, statens och kommunernas samarbete inom informationsförvaltningen samt statsrådets gemensamma informationsförvaltning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 2 mom. 60 punkten, sådan den lyder
i lagarna 416/2025 och 316/2025, och
fogas till 1 § 2 mom., sådant det lyder i lag 860/2025, en ny 61 punkt som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av följande administrativa påföljder av
straffkaraktär:

60) avgift för trafikförseelse enligt 122 § i lagen om transport av farliga ämnen inom
Försvarmakten och Gränsbevakningsväsendet (849/2025),

61) en påföljdsavgift enligt 11 § i lagen om underlättande av utbyggnad av nät med mycket
hög kapacitet (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 21 augusti 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Kommunikationsminister Lulu Ranne

2.

Lag

om ändring av 249 och 303 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) 249 och 303 §, sådana
de lyder i lag 1003/2018,
som följer:

Gällande lydelse

249 §

*Planering och byggande av fastigheters och
byggnaders fysiska infrastruktur och interna
nät*

Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät som ansluts till ett allmänt kommunikationsnät ska uppfylla kraven enligt denna lag. Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät ska i den mån det är möjligt planeras så att de abonnenter som avses i 111 § kan välja teleföretag.

Den som påbörjar ett byggprojekt ska se till att den nya fastigheten eller byggnaden är utrustad med fysisk infrastruktur som stöder snabba bredbandsförbindelser fram till nätanslutningspunkten. I fastigheten eller byggnaden ska det i samband med detta byggas ett internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser och som uppfyller kraven enligt 1 mom.

Det som föreskrivs i 2 mom. ska också tillämpas på sådana betydande totalrenoveringsprojekt i fastigheten eller byggnaden som omfattar strukturella ändringar, om det i fastigheten eller byggnaden inte finns ett internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser och det är

Föreslagen lydelse

249 §

*Planering och byggande av fastigheters och
byggnaders fysiska infrastruktur och interna
nät*

Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät som ansluts till ett allmänt kommunikationsnät ska uppfylla kraven enligt denna lag. Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät ska planeras och byggas så att de abonnenter som avses i 111 § kan välja teleföretag.

(upphävs)

(upphävs)

Gällande lydelse

byggnadstekniskt motiverat att bygga fysisk infrastruktur och ett internt kommunikationsnät i samband med projektet.

Bestämmelserna i 2 och 3 mom. tillämpas inte på projekt som avser

- 1) småhus,
- 2) fritidsbostäder,
- 3) byggnader som ägs och huvudsakligen används av ett offentligt samfund,
- 4) byggnader där det, med beaktande av byggnadens användningsändamål och av kostnaderna för byggandet, skulle vara uppenbart oskäligt att bygga fysisk infrastruktur och ett internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser.

Transport- och kommunikationsverket får meddela föreskrifter om

- 1) de tekniska egenskaper hos kommunikationsnät som ska beaktas vid planeringen av näten samt utformningen av och innehållet i planeringsdokumenten,
- 2) tekniska anslutningspunkter i kommunikationsnäten,
- 3) de tekniska krav som ska ställas på sådan fysisk infrastruktur i fastigheter och byggnader som stöder snabba bredbandsförbindelser samt konstaterande av dessa krav och av fastigheters och byggnaders existerande interna kommunikationsnäts prestanda,

- 4) andra tekniska arrangemang som kan jämföras med dem som nämns i 1–3 punkten och som har betydelse för administreringen av fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät.

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i artikel 10.1–10.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1309 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av gigabitnät för elektronisk kommunikation, om ändring av förordning (EU) 2015/2120 och om upphävande av direktiv 2014/61/EU (Gigabitinfrastrukturförordningen), nedan gigabitinfrastrukturförordningen, tillämpas inte på projekt som avser

- 1) småhus,
- 2) fritidsbostäder,
- 3) byggnader där det, med beaktande av byggnadens användningsändamål och av kostnaderna för byggandet, skulle vara uppenbart oskäligt att bygga fiberfärdig fysisk infrastruktur och fiberledningar i fastigheten.

Transport- och kommunikationsverket får meddela föreskrifter om

- 1) de tekniska egenskaper hos kommunikationsnät som ska beaktas vid planeringen av näten samt utformningen av och innehållet i planeringsdokumenten,
- 2) tekniska anslutningspunkter i kommunikationsnäten,
- 3) de tekniska krav som ska ställas på sådan fysisk infrastruktur i fastigheter och byggnader som stöder *nät med mycket hög kapacitet och på interna kommunikationsnät samt de tekniska specifikationer som avses i artikel 10.4 i gigabitinfrastrukturförordningen och som behövs för genomförandet av den förordningen,*

- 4) andra tekniska arrangemang som kan jämföras med dem som avses i 1–3 punkten och som har betydelse för administreringen av fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät.

*Transport- och kommunikationsverkets
allmänna uppgifter*

Transport- och kommunikationsverket har till uppgift att utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag samt bestämmelser som utfärdats och beslut som meddelats med stöd av den, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Transport- och kommunikationsverkets beslutanderätt omfattar inte frågor som gäller avtalsförhållanden eller ersättningsansvar mellan företag och abonnenter eller teleföretags regressrätt eller återbetalningsskyldighet.

Transport- och kommunikationsverkets tillsyn omfattar inte sådana krav som hänför sig till skydd av människors och husdjurs hälsa och säkerhet som avses i 251 § 1 mom. 1 punkten och inte heller sådana väsentliga elsäkerhetskrav som avses i 251 § 1 mom. 2 punkten, till den del det föreskrivs att någon annan myndighet ska övervaka efterlevnaden av kraven.

Transport- och kommunikationsverkets tillsyn omfattar inte bestämmelserna i 22 kap., med undantag för 176–179 och 190 §.

Transport- och kommunikationsverkets tillsyn omfattar inte bestämmelserna i 28 kap., med undantag för 241 och 242 §.

Till Transport- och kommunikationsverkets uppgifter hör att främja samreglerings- och självregleringsåtgärder inom branschen, om det genom samreglering eller självreglering, beroende på sakens natur, är möjligt att se till att de krav som föreskrivs i denna lag uppfylls.

*Transport- och kommunikationsverkets
allmänna uppgifter*

Transport- och kommunikationsverket har till uppgift att utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag samt bestämmelser som utfärdats och beslut som meddelats med stöd av den, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Transport- och kommunikationsverkets beslutanderätt omfattar inte frågor som gäller avtalsförhållanden eller ersättningsansvar mellan företag och abonnenter eller teleföretags regressrätt eller återbetalningsskyldighet.

Transport- och kommunikationsverkets tillsyn omfattar inte sådana krav som hänför sig till skydd av människors och husdjurs hälsa och säkerhet som avses i 251 § 1 mom. 1 punkten och inte heller sådana väsentliga elsäkerhetskrav som avses i 251 § 1 mom. 2 punkten, till den del det föreskrivs att någon annan myndighet ska övervaka efterlevnaden av kraven.

Transport- och kommunikationsverkets tillsyn omfattar inte efterlevnaden av bestämmelserna i 22 kap., med undantag för 176–179 §.

Transport- och kommunikationsverkets tillsyn omfattar inte efterlevnaden av bestämmelserna i 28 kap., med undantag för 241 och 242 §.

Transport- och kommunikationsverket utövar inte tillsyn över att fastighetens inomhusnät och den fysiska infrastrukturen i anslutning därtill har planerats och byggts i enlighet med den föreskrift som utfärdats med stöd av 249 § 1 mom. och 244, 249 och 277 § till den del det föreskrivs om tillsynen i 8 § 2 mom. i lagen om underlättande av utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet (/).

Till Transport- och kommunikationsverkets uppgifter hör att främja samreglerings- och självregleringsåtgärder inom branschen, om det genom samreglering eller självreglering, beroende på sakens natur, är möjligt att se till att de krav som föreskrivs i denna lag uppfylls.

Gällande lydelse

Transport- och kommunikationsverket ska höra kommunikationsministeriet och samarbeta med ministeriet när verket med stöd av denna lag bereder föreskrifter i frågor som också innefattar bemyndigande att utfärda förordning eller som har en avsevärd betydelse för att denna lags syften ska uppnås. Transport- och kommunikationsverket ska dessutom höra finansministeriet när verket med stöd av denna lag bereder föreskrifter i ärenden som har betydelse för den allmänna utvecklingen av den offentliga förvaltningen och utvecklingen av statsförvaltningens strukturer, styrningssystem och verksamhet eller styrningen av informationsförvaltningen inom statsförvaltningen, de allmänna grunderna för den elektroniska kommunikationen och informationssäkerheten, statens och kommunernas samarbete inom informationsförvaltningen samt statsrådets gemensamma informationsförvaltning.

Föreslagen lydelse

Transport- och kommunikationsverket ska höra kommunikationsministeriet och samarbeta med ministeriet när verket med stöd av denna lag bereder föreskrifter i frågor som också innefattar bemyndigande att utfärda förordning eller som har en avsevärd betydelse för att denna lags syften ska uppnås. Transport- och kommunikationsverket ska dessutom höra finansministeriet när verket med stöd av denna lag bereder föreskrifter i ärenden som har betydelse för den allmänna utvecklingen av den offentliga förvaltningen och utvecklingen av statsförvaltningens strukturer, styrningssystem och verksamhet eller styrningen av informationsförvaltningen inom statsförvaltningen, de allmänna grunderna för den elektroniska kommunikationen och informationssäkerheten, statens och kommunernas samarbete inom informationsförvaltningen samt statsrådets gemensamma informationsförvaltning.

Denna lag träder i kraft den 20.

3.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 2 mom. 60 punkten, sådan den lyder
i lagarna 416/2025 och 316/2025, och
fogas till 1 § 2 mom., sådant det lyder i lag 860/2025, en ny 61 punkt som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om
verkställighet av följande administrativa
påföljder av straffkaraktär:

60) avgift för trafikförseelse enligt 122 § i
lagen om transport av farliga ämnen inom
Försvarmakten och
Gränsbevakningsväsendet (849/2025).

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om
verkställighet av följande administrativa
påföljder av straffkaraktär:

60) avgift för trafikförseelse enligt 122 § i
lagen om transport av farliga ämnen inom
Försvarmakten och
Gränsbevakningsväsendet (849/2025),

61) en påföljdsavgift enligt 11 § i lagen om
underlättande av utbyggnad av nät med
mycket hög kapacitet (/).

Denna lag träder i kraft den 20.